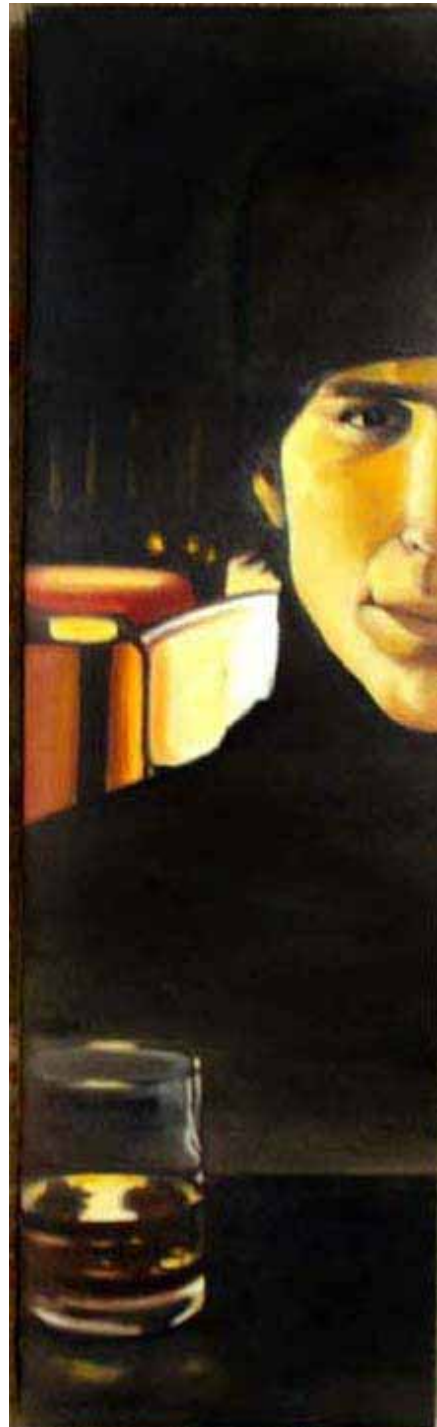

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi-művészeti folyóirat

III. évfolyam 1. szám, 2008 január

Éberling Anikó: Italpult (olaj, vászon)

Tartalom:

- 3.-4. o.: **A világ vége...**; (Karaffa Gyula meséje)
6.-7. o.: **Boldogságtörténetek: Zalában ismeretlenül; Ha lerobban az autó;** (Borsi István írásai)
8. o.: **Elbitangolunk hát;** (Ketykó István verse)
10. o.: **Cigányasszony rendjelekkel;** (H. Túri Klára verse)
12.-13. o.: **A gonosz;** (Móritz Mátyás írása)
14. o.: **A téli lombos erdő;** (Egry Artúr verse)
16.-19. o.: **Egyszerűen kioltja; [Káoszban a rendet]; Párhuzam; Nyílt tér; Ingben, nadrágban; Cukros víz; [Kérgek fátyla];** (Nyírfalvi Károly versei)
20. o.: **Méretezési hibák;** (Székács László verse)
22.-32. o.: **A megye nyugati szélén: Keszeg;** (Végh József képes helytörténeti írása)
33. o.: **milyen volt?;** (Szajbely Zsolt verse)
34. o.: **Meghiúsulás;** (Handó Péter verse)
36.-37. o.: **Kalliopé kosarából;** (Cegléd József Kázmér rovata)
38.-39. o.: **Ecceri ostya;** (Cserepes Andrea meséje)
40.-41. o.: **Sörvers; Empátia;** (Kovács T. István versei)
42. o.: **Programajánló;**
43. o.: **Felnőttség, ősz előtt;** (Nógrádi János verse)
44.-47. o.: **1552: XIX-XX-XXI. rész;** (Százdi Sztakó Zsolt regénye folytatásokban)
48. o.: **A zarándok útja;** (Hörömpő Gergely verse)
50.-52. o.: **Hét folt;** (Szőke Mária-Magdolna verse)
54.-55. o.: **Hajadban lángosolaj; Athéni Timon;** (Szikra János versei)
56.-60. o.: **Auditor: Az áram íze; Ünnepe ez; Barmai a világnak; Ahogy kifér a csövön;** (Szávai Attila írásai)
61. o.: **Meghívó;**
62. o.: **Felhívás;**
63. o.: **Impresszum;**

E havi számunkat a Budapesten élő és alkotó **Éberling Anikó** alkotásai díszítik. Köszönet a közlés jogáért! A Szerk.

1977-ben született Budapesten.
Bokányi Dezső Képző és Iparművészeti Szakközépiskolában
díszítőfestő szakon érettségizett 1995-ben.
1996-tól 1998-ig Dési H. és M.S. mester rajziskola tanulója.
2003-ban diplomázott a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karán
Hegy Csaba osztályában.
2001-ben Erasmus-ösztöndíjjal a University of Hertfordshire Faculty
of Art and Design hallgatója.

Címe: 1096 Budapest, Sobieski J. u. 36.
Tel.: 06 70 211 92 29
www.eberling@telmark.hu

A képek sorrendje: Címlap: **Italpult**; 5. o.: **testrészletek**; 9. o.: **vir-dolorum**; 11. o.: **pipacs**; 15. o.: **levélhullás**;
21. o.: **testrészletek**; 35. o.: **vir-dolorum**; 49. o.: **Szarka**; 53. o.: **testrészletek**; Hátsó borító: **vir-dolorum**;

KARAFFA GYULA

A világ vége...

No, vót eccer egy ember, meg annak egy asszonya, oszt ez az ember eccercsak fogta a kiskefeszéjít, reáaggatott egy tarisznyát a jobbikbul, felszerszámozta a kamarából aztat szalonnával, kinyérvel, kis borval es, oszt világgá ment. Azaz, csak ment vóna, ha tutta vóna, merre van a világ! Mer ahogy körbenézett, csak a Novák András kaszálóját látta vót maga előtt, meg az Oroszi Ferkó szántóját a szilvafájjal egyetembe. Ott ugattak rajt a kutyái es, oszt azoktul való félelmibe, vagy a fene se tuggya mér, hát elindult valamerre. Arra. Nem bírt mán az asszonyval. Azér. No, gondolta, majcsak megmutassa annak a nagyszájú asszonnak, hogy hollakik az úristen, ha ember nincs a háznál! Vágja mosmán magának a fát, meg abrakolja a marhákot az istállóba, de étesse a kocát es az ólba egyedül, meg javiccsa a zárat, ha nem nyílik. Ű mán effélét nem téssen, mígcsak foggal bírja a szalonnát! Hát!

No, ment, mendegélt, oszt ahogy elhatta vót a faluja határát napnyugot irányába, hát egy irdatlan nagy legelő került az uttyába. Ahogy megy, mendegél, hát marhákot látott azon a legelőn, de egy ember se őrizte azokat a marhákot, csak úgy magukba falatozták a jóízű füvecskét vót. Szóval, sehon se látta a gulyást, hát mán csak úgy magátul es elkezdte hajkurászni azokat a marhákot. Öszvefele. Hogy aszonygya, tülled te, eriggycsak Mancsi, hóha Juci, hajhahóóó! No, hogy mit akart a hajkurászásval, csak ű tutta vót, de tán még ű se. Ahogy kajabál, eccercsak tán a föld alól, elésírült a gulyás. No, te ecceri ember, olyan jól térítetted a marhájimot, hogy felfogadnálak én magam mellé, ha eljönnél. Három nap a világ, negyedik a számadás, hát csapj a tenyerembe, oszt kezdheted a munkát, nékem haza kell ugranom az asszonyhoz egy kicsikét! Belecsapott az ecceri ember annak a gulyásnak a tenyeribe, pedig azt se tutta, ki fijabornya, de mán csakcsak elege vót a világgámenésből, hát azért es. Terelgette, etetgette, őrizgette a marhákot három kerek napig, oszt a negyedik nap reggelén újfent elősírült a gulyás. No, te ecceri ember, látom, jól végezted a munkádot, mongyadcsak, hát mér kellett neked világgá menned? He? Hát mit es mondhatott vóna az ecceri ember, hogy es mondhatta vóna el, hogy űvele a felesége mint a kutyával, hogy csak odaki pipázhatott a pitvarba, hogy csak eccer ihatott egy nap, akkor es csak háromcentet meg egy pohár bort, hát kitanálta, azt mongya, hogy kincset megyen keresni. No, te ecceri ember, hát ha kincset mégysz keresni, itten van a szógálatodér ez a darutoll. Eztet ha a kalapod karimájába biggyeszted, olyan, de olyan forgószeél kerekedik, hogy akármerre vagy es, hazaviszen tégedet! Vidd, ez a fizeccség!

No, megyen csak, megyen a mi ecceri emberünk, oszt ahogy halad, hát mán kituggya hanyadik falura járt az otthonátul, hát látott egy őrijási rakás fát, de csak úgy, öszvedobálva, úgy álltak azok a hasábok, akár az asszony kontya felkeléskor. Hámán csak nem nézi, hogy ilyen öszvevisszaság legyen, a világba mán csak rendnek kell lenni, hát hozzákezdtet, hogy öszvepakolja glédába azokat a fákat. Oszt el es kezdte. Rakta a fát, rakta, de mán csak feltűnt néki, hogy ezeknek sincs gazdájuk, akár az előbb a marháknak. Azér csak rakta. Ahogy rakja, eccercsak elésírül egy favágó. No, te ember, de jó, hogy erre jártál, hát nékem eztet a fát három nap alatt öszve kell, hogy rakjam glédába, de nincsen nékem arra üdöm, mer mennék haza az asszonypajtáshoz egy kicsinyég, hát felfogadlak én tégedet erre a munkára. Mikor visszajövök, megkapod a fizecsséget es. No, pakolta a mi emberünk derekasán a fát, öszve es pakolódott az olyan szép glédába, hogy öröm vót arra nézni es, hátmég a gazdájának lenni! No, a negyedik nap reggelén ott es vót a favágó. Meg vót elégedve a munkával, oszt ki es fizette vón a mi emberünket, de előtte mán csakcsak rákérdeett, ugyan, mongya mán el, mivégbül járja a világot? Mit es mondhatott vóna a mi emberünk, tán aztat, hogy mindennap csak pityóka van a háznál, hogy este meg csak csupor tejvel rágja az üres kinyeret? Hát ezt mán mégse mondhatta, hát újfent aztat hazutta vót, hogy kincset megyen keresni. No, ha kincser mégysz, itten van ez a faháncs, ha eztet kidobod a kertedbe, azon minutumba meglesz a téli tüzelőd, kerítésed, mindened, mi fábul való vóna. Hát eriggy!

Azzal ment tovább a mi emberünk. Ahogy megy, mendegél, hát előtalál egy magtárat. De az es csak úgy, gazda nélkül állt vót, pedig milyen szépen elé vót borogatva a búza, hajják, parasztembernek ez a látvány olyan, akár a városinak a vásárcsarnok. No, hozzá es látott, hogy bélapátolja aztat a búzát a fedett helyre, nehogy megáztassa aztat az istenke fellege. Ahogy lapátol, eccercsak elésírül egy gazdaféle, oszt mongya néki. No, te ecceri ember, de jó, hogy errefelé vetett a jóistenke, mer felfogadnálak, hogy bélapátold eztet a búzát, nekem nincs időm, mer haza kell mennyek a feleségemhe egy kicsinykét. Három nap, oszt itt vagyok, negyedik nap elszámolunk. No, tette es a dógát az ecceri ember, bé es lapátolódott az a búza, úgy, ahogy kell. No, negyedik nap reggelén jön ám a gazdaember, oszt lássa ám, bé van a búza takarva, hát igencsak meg vót elégedve. De mán a fizetés előtt csakcsak kifaggatta a mi emberünket, hogyhát mér es járja a kerek világot. Mit es mondhatott vóna a mi emberünk, tán aztat, hogy mindég csak a trágyahordó csizmája van a lábán, hogy mindég csak a fótos gatyája az ülettyén? Mán aztat csak nem mondhatta vót, hát ennek es azt mondta, hogy kincset megyen keresni. No, te ecceri ember, hát, ha kincset keresel, itten van ez a búzaszem, ha elveted a földedbe, olyan gazdagságod leszen, mint másnak se a környéken. Hát ez a fizeccség, mosmán csak eriggy!

No, ment, mendegélt a mi emberünk, de mán csak úgy epekedett az asszony után, mint a láncos kutya a szaladásra, meg az igazat megmondva, a saját ágya es hijányzott mán néki, de nagyon. Hát fogta magát, oszt a kalapja karimája mögé gyugta a darutollat. Várt, várt, hogy mi leszen, oszt nem lett semmi. Se szél, se fuvallat, semmi, de semmi, az égadta egy világon! No, de rászedett ez a gaz gulyás, verném szét a száját nékije! Kidühöngte magát, oszt azzal a saját lábán elindult visszafele. Ment, mendegélt, oszt ahogy hazaért, hát mán várta az asszony. Annak es hijányzott mán az ember, mert alig bírt az állatokval, meg nem szeretett a se egyedül, abba a nagy ágyba. No, merre járt kend, kérdezte, oszt mér ment világgá, mongya csak nekem! Hát a mi emberünk elmondta vót, hogy mér. Elmondta a pipát, a pályinkát, a pityókát, az üres kenyeret, a szaros csizmát, meg a fótos gatyát es, de mosmán minden másképp leszen, te asszony, mer kaptam én a munkámér két kincset es. A harmadikrul, amivel mán béfürdött, tán szégyelletibe nem szólott vót. Azzal fogta, oszt az udvarra hagyította a faháncsot, oszt várta, mi lesz. Hát semmi se nem lett. Elvetette a búzát es, oszt abbul se nem lett semmi. Hinnye, hogyzatakaporszakállúatyaúrstenit ezeknek a gazembereknek, hát így hálálták meg énnékem a munkámot? De mán csak elcsitította az asszony szép szóval, lássa kend, aztat a munkát itthon es elvégezhetted vóna a magájéba, nagyobb kincs a, akkor mán előrébb vónánk. Eztet tán megtanulhassa kend ebbül a világtárársbul, hogy az otthon a legrangosabb. Én meg megfogadom, eztán jobban becsülöm magát es, meg a munkáját es, mer nem jó egyedül egyikönknek se, az a jó, ha együtt vagyunk, mink ketten.

No, azóta élnek, míg meg nem halnak, oszt azóta kerek a világ arrafelé, oszt azóta nem kell eztet a kerekséget sohase körbejárni, mer elég, ha az ember a maga helyén megelégedett. Hát tanulják meg ezt maguk es, oszt ne szaladgájjanak annyit! Jónapot!

testrészletek (olaj, vászon)

BORSI ISTVÁN

Boldogságtörténetek...

Zalában, ismeretlenül.

Sok éve már, egyszer ismeretlen zalai tájakon autóztam párommal, telket, illetve házat nézni. Szívesen derítettük fel az általunk ismeretlen vidékeket, majd a nekünk tetsző helyeken sétákat tettünk. Akkor is iparkodtunk feljutni egy magaslatra, hogy a látkép alapján folytassuk a keresést. Előző napon hirtelen heves esőzések áztatták a környéket. A víz rengeteg hordalékot sodort le a dombokról. Azonban a földutak mégis kemények, jól járhatóak voltak, mígnem egy világvégi emelkedőn a földút síkos, agyagos lett. A mélyút szélére csúszott az autó, meg is lelte a vízmosást, melyet térdig érő friss latyak borított. Kész. Sehol egy lakóház, vagy a földeken dolgozó gép. Azt sem tudtuk, melyik irányba érdemes indulni, hogy traktort fogadjunk a vontatáshoz. Ám, láss csodát! Honnan-honnan nem, egyszer csak előkerült két víg kedélyű férfiember, s hívás nélkül a segítségünkre sietettek. Ők ismerték ezt az iszapcsapdát, így meg sem próbálták járművel erre jönni. Valahonnan szereztek erős karókat, az útból szedtek fel köveket, emeltek, gyúrtak, toltak, húztak. Merő sáros lett mindkettő. Vagy fél óra múlva az autónk sértetlenül, újra az úttesten volt.

Időközben, valamint a dolog végeztével nem győztem hálálkodni, valamilyen módon pénzben, vagy italtra való meghívásban kifejezni a segítség ellenértékét. Semmit sem fogadtak el. Szégyellem, de a nevükre és az arcukra sem emlékezem. Azt tudom, Emberek voltak. Vidámságuk elfeledtette velünk az előző nehéz helyzetet, ránk is átragadt. Elmondásuk szerint azért segítettek, mert éppen ott voltunk. Mondták, hogy bizonyára mi is megtettük volna, ha más kerül bajba. Az igazság az, hogy elnézve a sáros ruhájukat, kissé bizonytalannak éreztem ebben magam.

Később, mikor kisebb-nagyobb ügyekben szolgálhattam másokat, rájöttem arra, hogy eme pillanatokat miért nem lehet pénzre átváltani. Nekem csupán nagy öröm volt a segítségük. Nekik talán a valódi, nagybetűs Boldogság.

Minden önzetlen tett valami mélyen emberfeletti forrásból merít indítást. Emiatt rohannak az életmentők az égő házba, ugranak a fuldoklót menteni, még akkor is, ha józan gondolkodás szerint kétséges a siker. Ez az érzés egyfajta eufórikus mámor. A korlátlan létezés, az együvé tartozás érzése. S mint ilyen, magában hordozza a fizetségét. A világ összes kincsének birtoklása sem okoz mást, csupán múlandó örömet. Az arány? Mintha az úrhajót és a papírrepülőt vetném egybe, mint repülő eszközt. Akkor mivel is lennék képes ezt *túl*-fizetni?

A boldogság illékony dolog. Ha megragadjuk, kifolyik a kezünk közül. Soha sem lehet birtokolni, megőrizni, előidézni. Talán csak annyit tehetünk, hogy készen állunk rá. A boldogság életünk kegyelmi ajándéka.

Néhány évvel ezelőtt a valódi életből merített filmfeldolgozást láttam, egy amerikai kisfiúról. (Sajnos, nem ismételték azóta, mert nem „közönségfilm”, nem jó környezet a sörreklámoknak.) Önzetlenül, belső készítése szerint segített egy lecsúszott, a társadalomból kirekesztett embernek. Tudta, hogy titokban kell tartania, mert mindenki más a látszat szerint ítél. Titkolózott, füllentett, hogy megvalósíthassa az idegen ember álmát. A segítség elérte valódi célját. A lecsúszott alak képes volt az életbe visszakapaszkodni. Mert valaki emberként bánt vele. A fiú cserébe egy ígéretet kért: adja tovább a segítségét másik két embernek, akik majd ismét kettő-kettőnek! Így hamarosan megváltozik a világ! Erről dolgozatot is írt. Kinevezték a naivitását. Talán egy év telt el, a segítségnyújtás mozgalommá duzzadt, visszaért egyik ága az elindító helyére, a fiúcska városába. E csodás gyermek meghalt, de eszméit egy nevét viselő szervezet tovább élteti.

Talán az életünk valódi értékét nem az adja meg, hogy mennyit, hanem az, hogyan éljük meg azt. Kibonjuk-e végül szárnyainkat, vagy szikkadt, keserű gyökerekért harcolunk, mélyen a föld *valódi* felszíne alatt?

Ha lerobban az autó...

Egy hazatartó fiatalember az autópálya leállósávjában egy néhány éves Skodát látott, melyből egy emberi csípő és egy pár láb lógott ki. A kocsi mellett néhányan tanácstalanul topogtak, mögöttük elakadásjelző. A fiatalember eléjük kanyarodott, majd megkérdezte mi a baj. A beszélgetés eleinte nehezen ment, mert külföldiek voltak. Angol-, német töredéken, mutogatós nyelven előadva kiderült, hogy a kocsi motorja megadta magát. Többszöri sikertelen indítgatást követően ez a magyar autós elhúzta őket a lehaltóig. Ő már otthon volt, hiszen néhány kilométerre lakott a pályától. Elhozta az ismerősét, egy autószerelőt a bajba jutott autóhoz. Hét vége volt, csak két nap múlva hozhattak volna alkatrészt. 160 000Ft. Plusz szerelés. Még négy nap. Így szólt a hír. A család teljesen összeomlott. Elmagyarázták, hogy szerény nyaraláson voltak két gyerekükkel a Horvát tengerparton, melyre ennél kevesebb jutott. Hazafelé tartottak, még vagy 250 km volt hátra. Csak a hazaszállítás - ha innen indul - több mint 70 000 Ft. Ennek is csak töredéke volt náluk.

A fiatalember meginvitálta őket az otthonába, hogy megnyugodjanak, hogy megszervezhessék a továbbiakat. Került kávé az asztalra, majd étel is. A feszültség oldódni látszott. Hárman lakták ezt a házat, nagymama, fiúunoka és a menyasszonya. Egyöntetűen úgy döntöttek, kerül négy hely, ágynemű is a vándoroknak. Ők erősen vonakodva, szégyenkezve fogadtak el mindent. Pótágyakkal szűkösen ugyan, de elfértek egy éjszakára.

Reggelre jobb napjuk virradt. Kiderült, hogy autós klubtagságuk miatt helyszínre hoznak otthonról egy csereautót, valamint töredék áron elviszik a hibásat, a hazai szervizbe. Javítással együtt sem kerül „csak” kb. 60 000 Ft-ba. A vendéglátó magyar család még reggel is megetette őket. Segítségükért semmit nem voltak hajlandóak elfogadni! Mire a felmentők megérkeztek, a pórul járt vendégek már repkedtek a boldogságtól! Nagy hálálkodások, ölelkezések után végre hazaindultak. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy úgy látszik, anyanyelvi eltérések miatt nem értették mit jelent az „ingyen” és a „semmit” magyar szó. Az ágynemű alá elrejtettek 20 EU-t. Hogy ők is adhassanak valamit.

Eltelt jó néhány nap, mikor a postás külföldről, Koscicéből, azaz Kassából érkező levelet hozott. A levél ismételt köszönettel volt tele, a vendéglátásért, és a segítségért. Immáron magyarul. A hazánkban bajba jutott szlovákok ismerőse fordította le a köszönő-, valamint a meghívólevelet, melyben egy kassai nyaralásra biztatja a magyar családot. Mellékeltek még egy Kassát bemutató magyar nyelvű DVD-t, mintegy kedvcsinálónak.

Ki tudja, ha szomszédos országok politikusai álruhában érkeznének hazánkba, lerobbanó autóval, vagy rozoga tankkal, talán életszerűbb nyilatkozatokat adnának rólunk. Vagy fordítva, ha mi járnánk így, önáluk!

Megengedem magamnak, hogy higgyek az alapvető emberi jó szándékban. De nem csak itt, hanem „ott” is! Egyformán. Hosszú évek fáradságos „idomításával” csaknem kinevelhető belőlünk. A nehézség akkor jön, ha már elég sokan kezdenek hinni annak, amit hallanak. Kényelemből elfelejtik azt, amit tudnak. Megengedem magamnak azt is, hogy egy kicsit büszke legyek. Hazámra. Magyarságomra. A Nagy Magyar Szívre. Vagy a kis székely vérrre. Mert az említett segítőknek mindegyikből adatott.

Hogy ezt honnan tudom? No, hát! Mégis csak az én fiam!

KETYKÓ ISTVÁN

Elbitangolunk hát

Madár Jánosnak

*Mert kitagadtak Nógrádból
és nem fogadtak be Pestbe ...
Magányom rézgálic-oldatát iszom
szürcsölök habzó valóságot :
parttalanul hömpölygök
két megye határán
s a “ mindenütt otthon “ alma-illatát érzem.
Pajtás , elbitangolunk hát idegen rétekre
befogják fényes verseink
és törvényt ülnek felettük
mi reszkető kezekkel , de legomboljuk
az asztalra gyűszűnyi vagyonunkat
és csodálkozunk , ha labdarózsa húz át az égen
hitvesünk gömbölyödő hasát figyeljük
és örülünk verseink magzat-rúgásainak...*

Vácrátót, 1982. május 18.

vir - dolorum (olaj, vászon)

H. TÚRI KLÁRA

Cigányasszony rendjellel

Vigyázzatok, ti férfiak!

Pokol fölött megy le a Nap,
halad egy roma nő öt gyerekkel,
tüntető szívéen ott a rendjel:
lila árvácskán fehér fejek.

Ha őt Mária szobrához
álmodnák a katolikusok,
irgalomért vele hullok porba ott-
igyekszik fel az égre a szabad,
míg sóvárog lenn a mennyért a rab.

ipiapacs számoló
rejtekezve bújó
pánsípokkal sípoló
szike fogó vér-szó
ragacs kín könny-rejtek
hegyhát apadna híd alatt
csigaházzal csiga halad
cigányasszony öt gyerekkel-
tapéták lélegző falak-
kint az udvaron mannát osztanak
s menekülnek gonosz angyalok...
vagyok, epedek, loholok utánuk
s bennem a kárhozat...

És nő, csak nő, csak nő, mint a láng,
pusztuló geometria a világ;

Ne keresd méhemet ölnek,
visszhangba búvom előled;

Angyallal vívni párna-csatát,
lett volna bennem szobád, saját-
a pokol fölött lemegy a Nap,
vigyázzatok, ti férfiak!

Halad a roma nő öt gyerekkel,
tüntető szívéen ott a rendjel,
lila árvácskán ősz fejek.

Pipacs (olaj, vászon)

MÓRITZ MÁTYÁS

A gonosz

Képtelen vagyok megérteni. Képtelen, hogy miért csinálod ezt velem, miért nem értesz a szóból. Miért arra kell minden nap hazajönnöm, hogy a lakást megint a feje tetejére forgatod, hogy megint csak takaríthatok utánad, csinálhatom a rendet. Vehetem elő a porszívót, a seprőt, a lapátot, és ganajozhatok utánad.

Téboly, örület, amit képes vagy a nagy unalmadba összehozni. Ahelyett, hogy a seggeden ülnél, vagy feküdnél nyugodtan, szinte már az az érzésem, hogy csak azt várod, hogy dolgozni menjek, hogy hátat fordítsak neked, hogy azon törhesd a fejed, mit tüntess el, mit tegyél tönkre, mit hajíts ki a csukott ablakon.

Most megint kezdjek el kiabálni, talán ezt akarod? Szaggassam meg a ruhád, tépjem csomóba a hajadat, vagy a sajátomat? Mert kibírhatatlan vagy.

Leülnék enni, nyugodtan, de hagyhatom a fenébe a tálalást, hiszen azt sem tudom, melyik gondom nagyobb most annál, hogy ég a gyomrom, hogy megveszek éhen. De te, persze a szobavécébe öntöd a kajádat, vagy az ágy mögé dobod. Nem becsülöd a munkám. Felőlem éhen is halhatnál, csak az az áldott jó szívem. Miért nem vagy képes legalább egy napra normálisan viselkedni, erőt venni magadon? Látod, hogy azt sem tudom, hol áll a fejem, de azért is ráteszel még egy lapáttal.

Látom megint behordtál minden szart az erkélyről, a folyosóról, ami mozdítható, azt képes voltál mind behurcolni, de hogy egyél, az nem megy mi? Beledobálni bele tudod a teába a vajjas kenyeret, a zsebedbe el tudod tenni a felvágottat, de nem hülyének lenni nem megy. Nem is tudom, hogy a fenébe voltál képes behozni ezt a szőnyeget. Én megszakadok alatta. De te persze ráértél ezzel szarakodni, baszakodni, egész áldott nap.

A Jancsiék majd megint rajtam keresik a szerszámaikat, a bútoraikat, a gyerekekük játékait, mert hiszen ki másnak lehet ilyen enyveskező ápolója mint nekem. Hurcolhatok vissza mindent, pedig hagynám a fenébe az egészet, és vennék egy jó forró fürdőt, de úgy látszik, téged kell majd fürdetnem, hiszen ahogy látom és érzem, sikeresen magad alá csináltál. Itt ez a kibaszott szobaklotyó, amit nem kevés pénzért sikerült beszereznem, de ugyan minek, amikor szó nélkül összerondítod az ágyat. Mit számít neked, hogy tegnap mostam ki az összes rongyodat, és húztam fel tiszta ágyneműt. Még talán jól is esett, hogy élére vasalt köntösbe tojhattál bele.

Most meg mit állsz itt mint egy szerencsétlen? Üljlél le valahova és meg ne szólalj, mozdulj nekem! Még csak az kéne, hogy segítsél. Nem kell nekem a te segítségedből.

Hogy mit gondolnak a szomszédok? Ki nem tesz rájuk? Miért, talán ne legyenek ideges, ingerült? Ne vetkőzzek ki magamból? Te mit tettél volna, ha rád bízna egy hozzád hasonló szerencsétlent, akivel csak a gond, akivel csak a baj, akivel csak a végeleáthatatlan vesződés van?

Más ember örül és fellélegzik, ha hazaért, hogy lepihenhet, tévét nézhet, elfelejtheti a gondokat, de persze én moshatom a szaros ruhádat, a hügyos bugyidat, takaríthatom a szőnyeget, a párnát, a takarót, és a franc tudja még mit. Tehetem a mosogatógépbe az én dolgaimra a cuccodat, hogy mindent átítasson a penetráns szag, hogy másnap rajtam röhögjenek a buszon, a villamoson, a metróon, mert biztos már nem tudok megálljt parancsolni a farizmainnak. Indíthatom a programot, várhatom amíg a mosás lejár, teregethetek.

Na, vedd le szépen a ruhádat! Ne kelljen még egyszer szólnom, mert én cibálom le rólad, és abban nem lesz köszönet! Mi az, hogy miért? Mi az, hogy miért! Nem veszed észre magad?

Nem szégyelled te magad? Nekem ég a pofámról a bőr. Túl megy már minden határon az, amit csinálsz. Hozzád kevés a nyugtató, az ital.

Vetkőzz le! Igen, most. Nem, majd holnap. Láttalak már meztelenül, mit rinyálsz. És mi van ha a szomszéd Gerbincz néni leskelődik? Majd átmegegyek és pofán lesz verve!

Nem is tudom, miért engedted be, amikor kopog. Nincs itt semmi keresnivalója. Kit érdekel, mert engem nem, hogy nem látogatják a gyerekei, az unokái, hogy tönkretette a rádióját, hogy ellopták az ócska tévét. Olvasson újságot, könyvet, vagy bambuljon maga elé, nézze a falat, menjen le a térre. Bánom is én. Vén hülye idióta.

Hogy beszélgetni jön át? És miről tudnátok ti trécselni? Ne röhögtesse már! Inkább kapd le magadról a zoknit, és a papucsot is, mert ahogy látom, csak a plafon nem úszik a fosban. Hogy mit csinálj? Tipegi el a fürdőszobáig, és mássz bele a kádba. Mindjárt jövök.

Na, gyere. Mi az, hogy hova! Nem az előbb mondtam el? A fürdő nem arra van. Jó, akkor menj egyedül, tessék. Most mit akarsz a konyhafiókban, mondd már meg! Mit simogatsz a kenyérmorzskákat? Nem volt elég mára, hogy telepakoltad a zsebeidet késekkel, hogy sikeresen lába kelt a szobakulcsomnak?

Na, tûnjél befelé! Nem érek rá a cirkuszodra, a kiselőadásodra. Ne félj, fogom a kezéd, te csak lépjél. Lépjél már! Ne kapaszkodj se a fregolibá, se máshova. Csak lépjél. Na végre. Olyan nehéz volt, olyan teljesíthetetlen feladat? Jó a víz? Mi az, hogy attól függ. Mi az, hogy mire? Be kell rajtad rosálnom. Na, fogd meg a szappant és dörzsöld át magad, mindenhol alaposan. A hajadat is mosd meg, és ne siránkozz!

Akkor kellett volna gondolkoznod, és a fejedet fognod, mikor összerondítottál mindent!

Még hogy nem te voltál! Akkor ki a fene? Kicsoda? Malvin? Malvin már tizenvalahány éve halott. Egykor te ápolta őt, most én csinálom ezt veled. Bár nem mondanám ápolásnak azt, amit műveltél a saját testvéreddel, nővéreddel, akit te állítólag annyira szerettél, akit rajongásig imádtál. Mert akit szeret az ember, azt általában nem veri félholtra, kékre és zöldre, azt nem madzagolja az ágyhoz, azt nem tépi meg, és nem püföli tele szatyrokkal az utca közepén. Egy szót sem szólhatnál, ha követném az ápolási módszereidet. Ahogy a Malvin tűrt, úgy kellene tűrnöd neked is. Pedig ő helyett, hogy keresztbe tett volna neked, mindig azt leste, hogy hol és miben tud a segítségére lenni. Te meg úgy osztogattad neki a maflásokat, hogy ez akkor sem tűnt fel, mikor ismerősök, vagy rokonok jöttek látogatóba, ünnepekre. De persze ők sem szóltak volna, inkább csak elnéztek jobbra vagy balra, és hallgatták a gondjaidat, sirámaidat.

Na, erre én nem vagyok kíváncsi, és nem is leszek. Nekem panaszkodhatsz, nem tud megrázni. Ami tőlem telik, azt megcsinálom, de cserébe mit kapok? Arra nem vagy képes, hogy egyedül megfürödj. Hogy megtörölközz.

Engedd el! Engedd el!! Nem vagy te normális! Képes lennél az ingemmel törölközni?

Én már ezt nem bírom. Nem, nem és nem!

Mit mondasz? Mit? Hogy gonosz vagyok? Hogy én vagyok gonosz? Én? Nem a drága testvérem, az az áldott bátyám, aki hetente egyszer dugja ide azt a nagy arcát, és hoz két banánt, meg egy sóletkonzervet? Aki öt percig nincs itt, pedig két éve nincs melója? Aki elszedi a nyugdíjadat, és talán még rád sem köszön? Annak is csak arra van esze, hogy süteményt vegyen neked, hogy azzal tömd magad tele, mert persze azt megeszed, mert persze neki nem produkálsz magad. Arra volt eszed, hogy leverd a tévét, de arra nincs, hogy az újat kikapcsold. Addig bömböl, amíg ki nem jövök leoltani.

Ide jutottam, ötvenöt éves fejjel. Ki lett otthonról rakva a szűrőm. Azt mondta a Gabi, boldoguljak, ahogy tudok. Hogy tegyek érte.

Látom megint megtaláltad az egyetlen ablakot, amit még nem szögeztem be. Meg lehet fagyni, de tárva-nyitva van megint. De tudod mit: jobb is ez így. Boldogulj egyedül! Drága édesanyám!

Három emelet. Talán megteszi.

A házmester majd szitkozódhat, hogy ilyen sem történt még, amióta azt a kevés eszét tudja.

EGRY ARTÚR

A TÉLI LOMBOS ERDŐ

Meglestem tegnap a ruhátlan téli fákat,

Mint vén kujon egy ifjú nőt, - ha láthat.

Gyönyört ígérő hajlékony tiszta testek,

Mind fáztak ott, elöttem és remegtek.

Csupa kecses és arányos karcsú ágak,

S a lányos ívek is, tavaszra vártak.

A félelem s a pőreség adta szégyen,

Lombtalan testüket elfedte egészen.

Budapest 2004

Levélhullás (olaj, vászon)

NYÍRFALVI KÁROLY

versei

Egyszerûen kioltja

vízre szomjazik a víz
kortyolsz hát újra és megint
az egyik mozdulat egyszeriben
kioltja a másik gondolatot
tétova tekintettel állsz a
fénytörés vakító tengelyében
ma is felkelt a nap – és innen
nincs folytatás, akár egy jól
elkapott felvételen, amikor
egyszerre lendül és áll meg a
levegő, a test nehéz kényszere,
az elme parancsa, hogy kioltsa
a modell büszke szégyenét

[Káoszban a rendet]

Mínuszról indulok, bár
a követő magatartásban
olykor nem hiszek, alávetem
magam, nélküle eltévednék, nem
lelnék a káoszban rendet, pedig
kell, hogy legyen egyetlen apró
mozzanat vagy mozdulat, egy
tekintet vagy szemhunyas, hogy
más legyen az adott nap, mint
az előző, vagy a következő.

Párhuzam

Azt mondja, szörnyeteg vagyok
de tudom, hogy szeret.
Inget, nyakkendőt váltok
azokból elegendőt tartok.
A nadrág és a zakó marad
kibírnak még néhány napot,
alkalmat, ne kelljen annyit mosnia.
Ahogy a ködön és derengő napfényen
az oromzat átsejlik...
Azt hiszem megérkeztem.
Mintha itt nőtt volna a földből
a semmi közepén
vagy idehordta volna
valamely ismeretlen erő.
Dombnyi magas, de nagyon meredek.
Ott áll heccként, a nép csak
Szurokdomb-nak nevezi.
Akár ajtó a sivatagban.
Mi értelme annak is? Jelkép talán?
Ki sem kerülheted, nem tudhatod,
mi történik akkor.
A babonák ereje fegyelmet szab,
és határt a képzeletnek.
Minden oly kerek, és oly egyenetlen.
A csúcson is lent állsz, önmagad
látod nagyon aprónak.

Nyílt tér

a tisztesség piacán melyik standon
árulnak cseppnyi bátorságot hogy
szembe nézzek a növekvő szelekkel
görnyedt hátú kofákra figyelek
messziről követve üdvüket szánalmas
trükkjeik megannyi zörejét ahogy
megosztják egymással magányukat
kezemben üres kosár állok az
árúk végtelen kavargásában mint
mikor a forgósél önmagát tartja
csak mozgásban körben a letisztult
látvány: az üres tér.

Ingben, nadrágban

Ezek a furcsán zuhanó árnyékok...
Nem értem őket, honnan jönnek,
hová fajulnak el?
A cipőjét pont oda rakom, ahol
felhúzni szokta.
Izzik a falon a forróság.
Teszek egy lassú kört, felmérem a
macskák helyzetét.
Valami gerincen csap, megfordulok
hát: a cipőből test nő ki,
mintha lépni készülne épp, csak
árnyékvilágát képtelen elhagyni.
Ingben, nadrágban, nyakkendő nélkül,
neve ismeretlen.
Pókháló finomságú reggel,
smirgli keménységű szavakkal
közelítem a tüneményt.

Cukros víz

A hínáros rét egykor tavat táplált.
Szavakkal kereskedem. Felénk
a halott vízre azt mondják: *dög lötty*.
A hínáros rét egykor tavat táplált.
Hínárcsontok szerte a mezőn.
Szavakból élek, ha meg sem fizetik.
Nem nyomulnék, de már késő...
a rét pusztaság, a tó feltöltődik,
az úszni tudó végzetét leli benne.
Kinek kell itt a szó, a régi, az új?
Egyként mélység és magasság. Árnyék és Fény.
Ura és szolgája, ahogy elválnak egymástól.
És minden pótolható. A hínáros rét
egykor tavat táplált. Sehol a tó.
Korhadt a csónak, de hol a part?
Állok a napon. A parton? Hófehéren és árván.
A csomag kiürült. A szavak elfogytak,
a póre érzés nem. A gondolat másképp
rezdül tovább.

[Kérges fátyla]

Menjünk. Be a házba.
Ott már várnak
az elhagyott szobák.
Kopott ágyak.
Kiült fotelok.
Ne nézz a halott kertre.
Ne keresd a múltó idő jeleit.
Ablakon át sem.
S ha odafordulsz mégis:
a ránk hagyott kert holdbéli táj
fái nem nőnek az édig.
Papírrá sem porlanak
hogyan elszuttogják letúnt
korok megannyi rejtélyét.
Csak állnak holtan
hogyan csodáld elnyílt ajkakkal
szavak nélkül...
Menjünk be a házba.
A családi képek még hátra vannak.

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Méretezési hibák

Homlokfogazásom ráncát vési az idő.
Alámetszi. Hántja fognyakam. Többől.

Ez kérdés.

A múltból ékeltem agyagtáblával.
Jogot mára. Idelebegni ablakán.

Ez tényleg kérdés.

Ködkenés szagával terjengő mondat.
Megmond. Enyves tavasz papírtapéta.

Ez ám a kérdés.

A keresztmetszések alulnézetben fájnak.
Mondhatod. Csak retorika, akinek igaza.

Ez már nem kérdés.

Madárperspektíva csitítja a színeket.
Nincs levegő. Ólom. Üveg. Szentelen.

Új kérdések kellene.

(2008.)

testrészletek (olaj, vászon)

VÉGH JÓZSEF

A megye nyugati szélén: Keszeg

Elhelyezkedése

Nógrád megye nyugati szélén, Pest megye határán fekszik, Váctól 18 kilométerre. A megye egyik legmagasabban lévő települése. A 652 méter magas Naszály-hegytől néhány kilométerre helyezkedik el.

A falu nevének eredetéről

Az első említését 1294-ből ismerjük egy oklevélről, hol Keysyg néven szerepel. Amennyiben ennek lokalizálása helyes, úgy az eredeti neve Kőszeg lehetett, melyből a személynévként is használatos magyar halmnévhez való igazítással jött létre a mai településnév. A századok során említése Kezegh, Keőszegh, Kezek, Czeség, Keszegh, Kőszök alakokban fordul elő.

A kezdetektől

Területe már az őskorban lakott volt, mert határában őskori telepek vannak; „*de községként csak a XVIII. század elején települt*” – írja róla 1906-ban Borovszky, majd így folytatja „*A XVII. században még csak puszta*”. Ellentmond ezen megállapításnak, hogy első említésével 1294-ben találkozhatunk, s hogy ismerjük a falu családfőinek a névsorát is a budai szandzsák 1559. évi összeírásából. Ezek szerint Balossa, György, Julcsa, Kerek, Keszeg, Kis, Lőkös, Nagy, Naszár, Pankacs, Peszér, Sáfí, Somogyi, Szabó, Tód, Varga vezetéknevű adózókkal találkozunk. A tímár defter szerint a váci náhijéhez tartozó falu jövedelme tizedekből és adókból a filori adón kívül 670 akcse, s Ali bin Musza tímár-birtoka. Az előző - 1546-ban történt - összeírás óta 13-an meghaltak az akkor ott talált 28 családfőből. A 670 akcse az alábbi tételekből áll össze:

Kapuk száma 5, ötvenével	260
Kevert tized 15 kile, kilénként 6	90
Sertés adó	10
Búza tized 25 kile, kilénként 12	300
Széna tized	10
Büntetés pénz fele	10

1634-ben Bosnyák Tamás füleki főkapitány, királyi főasztalnok volt a falu birtokosa. A család első ismert őse Bosnyák Bertalan, ki Kázmér lengyel királynak volt 1310-ben hadvezére. 1641-ben Tamás leánya, Bosnyák Judit, Balassa Imre özvegye birtokában találjuk a falut. Neki, mint földbirtokosának 11 ft-al és kilenceddel tartozott szolgálni a falu. Testvére, István előbb esztergomi kanonok, majd pécsi, veszprémi, végül nyitrai püspök volt. Bosnyák Judit 1663-ban Juhász Máténak adta zálogba. 1667-ben Juhász Gergely, 1691-ben pedig Juhász Erzsébet, Szilassy János özvegyének a kezén találjuk.

A község történetére vonatkozóan az egyes írásos források meglehetősen sok bizonytalanságot tartalmaznak. Az 1715. évi összeírásban még nem fordul elő. /Ennek ellent mond az, miszerint 1706-ban építtette volna templomát, az akkori birtokos Koháry család./ Koháry István személyében egy újabb füleki várkapitány került birtokosként Keszegre. 1682-ben Thököly Imre a törökkel ostromolta Füleket, ám Koháry, szorongatott helyzete ellenére sem állt át Thököly pártjára. Rabság várt rá, ám hűsége miatt I. Leopold király még rabsága alatt grófi rangra emelte. Fogságában számos költeményt írt. A feljegyzések szerint ő népesítette be újból a török időkben kipusztult Keszeget, melynek 1720-ban már három magyar és 14 tót háztartását írták össze.

Az uradalom a kilenceddel növelt, fel nem használt gabonáját vermekben tárolta. Egry Éva földbirtokos asszony, Bene Ádám özvegye, azokban az esztendőben, mikor a termés szegényesen mutatkozott, felárral adta el azt a rászorulóknak. 1754-ben, nagy aszály lévén 6%-os kamatot számolt fel a jobbágyoknak a gabona árára.

1770-71-ben Mária Terézia rendeletére összeírásokat végeztek országszerte. A keszegi felmérés így szól a kedvező adottságokról: „*A szántóföld jó, a rét közepes, épület- és tűzifája a földesúr engedélyével elegendő van, malom van a határban, kocsmá is árenda szerint. Van mészégetésre alkalmas szikla, amiből pénzt tudnak szerezni.*” A hátrányoknál a kevés szőlőt, a nem elégséges legelőt említi, azért a szomszédoktól kénytelenek szénát venni. A nagy záporok a szántóföldeket és réteket is gyakorta megrongálják. A jobbágyok robotot nem teljesítenek, a készpénzszolgáltatás az adó és a heted megváltása érdekében 400 Ft. A bevallást Demjány Pál bíró, Antal Mátyás törvénybíró és Prekopa Mihály esküdt írta alá.

II. József egy katonai szempontokat figyelembe vevő összeírást rendelt el. Ebből kiderül, hogy a házak száma Keszegen 93, 104 család élt a faluban, s a népesség 537 fő volt, melyből a nők száma 255. A kis patakon két malom is van, s két híd vezet keresztül rajta. Az utak többnyire sárosak, itt-ott homokosak. Három oldalról van magaslati pontja, mely tájolásra is alkalmas.

A falu címere 1738-ból

1820-ban így ír a településről megyénk neves monográfusa, Mocsáry Antal: „*Ez tsak a' múlt században szállítottott, szép rendel építettett, s' most középszerű népességű tót falu. Lakossai szorgalmatosak, szántó-földjeiket nagyon javítják; szőlőt is ültettek, de reménységek e' pontban nem igen teljesedtek bé.*”

A szabadságharc idején

A szabadságharc kitörését követően felállt nemzetörségbe kezdetben csak azok jelentkezését várták, akik a polgári társadalom számára megbízhatóak voltak. A falvak népe ekkor még nemigen értette, hogy miért is kellene fegyvert ragadniuk. Gyakori volt az a jelenség, hogy a falvak egymásra figyelve arra vártak, hogy a szomszédos településeken megindul-e a szervezkedés. Mikor már 1848. júniusában a hadügyminiszteri rendelet is sürgette a nemzetörség erélyesebb szervezését, Nyugat-Nógrádban több településen is ellenállásra került sor. Elsőként Romhányban fenyegették meg agyonütéssel a jegyzőt, mondván jelentkezzen elsőként ő maga, majd az ő példáját követték a környék falvai, köztük Keszeg népe is. A megyei választmány meg kívánván előzni a nagyobb lázadást, katonai erők kivezénylését kérte Romhányba, ám azonban mielőtt erre sor került volna, megtört a falvak ellenállása.

A településre az összlakosság arányában kivett létszámot sorshúzás által választották ki. Az 1848. augusztus 29-én tartott vármegyei választmány VI. századra osztotta a nemzetőröket. A nógrádi honvédek a VI. századba kerültek. A szeptember 21-én, Balassagyarmaton tartott teljes hatalmi választmányi ülés döntése szerint az egész járásnak összesen 944 újoncot kellett kiállítania.

A szabadságharc után – mintha nem lett volna elegendő a sok megpróbáltatásból – újabb csapás várt a volt honvédekre. 1849. októberében a császári hadsereg főparancsnoksága elrendelte, hogy „*a felkelő seregben szolgált minden egyén előállítandó és a hadsereg állományába osztályozás nélkül besorozandó*”. Akik 1850. január 30-ig nem jelentkeztek, dezertörnek nyilvánították, s haditörvényszék várt rá. A szabadságharc bukását követően összeírták a volt honvédeket. Az 1850-ben kelt feljegyzés szerint Keszegről összesen ketten szolgáltak a honvédseregben. Puskás József keszegi születésű nőtlen, „kapás” mesterségű volt honvéd megvizsgáltatott a szabadságharc után és be is soroztatott a császári seregbe. Csakúgy, mint Lakatos János, aki Szödön született, s nőtlen juhászbojtárként szintén hosszú ideig számíthatott a császári és királyi sereg keserű kenyerére. A jelentést Teineisz István tanító, keszegi hites jegyző állította össze, s Fehér János bíró, valamint idős Mravik István írta alá.

Keszeg még egy honvédtisztet is adott a szabadságharcnak. Porubkai Anthony Béla honvédszázados 1827 körül született Keszegen. A szabadságharc kitörésekor Nógrád megye esküdte volt. 1848. október 10-én, mint honvéd önkéntest, a 18. honvédzászlóalj hadnagyává nevezték ki. Decemberben átkerült az 54. zászlóaljhoz, ahol 1849-ben főhadnaggyá léptették elő. Végül július 19-én a 61. honvédzászlóalj 1. századának századosa lett. Végig a komáromi várőrségnél szolgált. Az 1850-es években Balassagyarmaton gazdálkodott. A kiegyezés után a megye oklevéltárnokává választották. Törvényszéki jegyzőként Balassagyarmaton halt meg 1902-ben.

A szabadságharc leverésében jelentős szerepet játszó cári seregek kegyetlenkedéseiről számos feljegyzés tanúskodik. Mátray Gábor írta, hogy „*a Huszár-ház birtokosa beszéli, hogy a Nógrádban volt kozákok ... Gyurcsányi és Crouy grófnál garázdálkodtak (a közeli Alsópetényben -V.J.), pénzt és lovakat erőszakkal kicsikartak és elvittek – a két utóbbira lőttek is, de elhibázták -, az asszonyokon és leányokon erőszakot tettek, ettek - ittak és lerészegedtek Sat.*”

A lakosság hazafiúi érzelmeit jellemzi az, hogy amikor az orosz csapatok átvonultak a településen a templom tornyára kitűzték a magyar zászlót, s megtagadtak minden támogatást az idegen katonáktól. Mindez persze nem maradhatott megtorlatlanul. Az értelmi szerzőt, a „rebellis” községi bírót megbotozták, s ezt követően fosztogatni kezdtek. A megszeppent gyermekek vállát megveregették, mondván „jó német katona lesz belőletek”.

A parasztság elszegényesedését jelzi, hogy megnőtt a zsellérek száma, s felaprózódtak a jobbágytelkek. Az 1800-as évek közepén Keszegen a 10 jobbágytelken 14 jobbágy család élt, s emellett 46 volt a velük élő felnőtt fiaik száma. A zsellérek száma ugyanekkor 50 fő volt, s közülük 7 a ház nélküli zsellér.

Az 1848-as törvények és az ennek nyomán keletkezett 1853. évi úrbéri pátens nem azt adták igazán a parasztságnak, amit sok helyütt várt a jobbágyfelszabadítástól. A megye birtokosai igyekeztek megfékezni a paraszti követelések lendületét. Keszegen is csak per útján valósulhatott meg 1865-ben a tagosítás.

A századforduló után

Az első világháború alatt csendőrségi székhely volt Keszeg. A világegésben harminchárman estek el. A község főterén emlékmű őrzi neveiket, az alábbi felirattal: „Testük idegen földben, lelkük a dicsőség Honában, emlékük szívünkben örökké él.”

1924-ben Keszeg székhellyel létesített körjegyzőséget Nézsa, Keszeg és Ősagárd települése. 1926-ban levante egyesület alakult, s ugyanebben az évben vette kezdetét az iskolán kívüli népművelés a mintegy 200 kötetes népkönyvtár felállításával.

A falu életében is új korszak kezdődött, mikor 1944. december 7-én megérkeztek az orosz csapatok. A háború emlékét ma is őrzi a kastély ősparkjában található orosz katonai temető.

A Huszár család

Az 1700-as évek elejétől kezdve a baráthi Huszár család volt a község földesura. A család első ismert tagja Huszár Márton, ki Rudolf királytól nyerte el 1591-ben a régi nemességét elismerő címeres levelét. A keszegi kastély elejét Huszár József építtette 1749-ben, a többi részét pedig Huszár Károly a XIX. század 70-es éveiben. A kastélyban sok értékes műtárgy és régiség volt látható. Festményei között képviselve volt Mányoki, Wouverman, Pitoque, a Rembrandt-iskola stb. A feljegyzések szerint volt itt egy korabeli Rákóczi-kép is, amely minden bizonnyal Mányoki ecsetje alól került ki. A régi bútorok és egyéb régi műtárgyak, továbbá a körülbelül 2000 kötetes könyvtár és az értékes családi levéltár egy része volt a kastély büszkesége.

A baráthi Huszár család címere

Huszár József 1804-ben született. A vármegyénél kezdte meg hivatalos pályáját. 1832-ben tiszteletbeli főjegyző, 1838-ban másod-, rá ez évre első alispán lett. Felesége Mária, Madách Imre nővére volt. Az ember tragédiájának halhatatlan szerzője gyakori vendég volt a keszezi kúriában. Mikor a ház ura 1841. július 7-én meghalt, Madách Imre fogadta a családot képviselő férfiként a részvétkívánságokat. Mária özvegyen maradt két gyermekével. Anna leánya 1858-ban feleségül ment szentimrei Károlyi Miksa pinci földbirtokoshoz, az 1848-as szabadságharc vitéz huszár alezredeséhez. József fia szomorú véget ért édesanyjával együtt. A gyászévek multával Madách Mária megismerkedett mankó-büki Balogh Károly dragonyos kapitánnyal, ki őrnagyi rangban volt a Hannoveri huszárezredben, s aki 1848-ban átállt az osztrák seregből a szabadságharc oldalára. Részt vett az isaszegi lovasrohamban, harcolt Bem seregében Erdélyben, hol 1849. júliusában megsebesült. A hír hallatán felesége felkerekedett, s tizenöt éves fiával együtt útnak indult, hogy felkeresse betegen fekvő férjét. A szörnyű utazásról csak a szolga tért haza, s állt Alsósztrégován Madách Imre szolgálatába. 1849. augusztus 16-ra virradó éjjel román parasztok kirabolták és Lúgos környékén, Marossalatina mellett kegyetlen módon meggyilkolták az anyát fiával együtt. Az itthon maradt kisfiát, az alig egy éves Balogh Károlyt az öreg Madáchné nevelte tovább.

Huszár Károly, Huszár Józsefnek, Madách Mária első férjének fivére 1803-ben született Keszezen. Keszezi földbirtokosként az 1843-44. évi pozsonyi országgyűlésen a konzervatívok követeként vett részt. Az 1848-ban felállított Nógrádi Nemzeti Őrsereg élén állt. Madách Imre házasságkötésénél ő volt Fráter Erzsébet tanúja. Fiát, Huszár Lászlót 1861-ben Madách Imrével együtt választották a megyei törvényszék tagjává.

Feljegyezték, hogy a haza bölcse, Deák Ferenc is gyakorta vendégeskedett a házban, sőt gróf Apponyi Albert is – 1923-ban - több mint egy hetet töltött el a keszezi kastély falai között.

A birtok és a kastély Huszár Béla tulajdonába került át. Gyermekai közül Tibor a vámosmikolai hitbizomány ura, a főrendiház tagja, Aladár Budapest székesfőváros főpolgármestere, az OTI. Elnökigazgatója, Miklós magánzó, Elemér pedig nemzetgyűlési képviselő volt.

A források szerint a községben Huszár Elemérnek 1906-ban gőzmalma is volt. Könyvtára a maga ezernél több kötetével a megye legjelentősebb könyvgyűjteményei közé tartozott. Birtokához tartoztak Huszárvölgy- és Szálláska puszták. Érdekességként említjük, hogy míg 1903-ban a Huszárvölgyben 41 katolikus és 5 evangélikus a Szálláska pusztán pedig 71 katolikus és 2 evangélikus lakost írtak össze, ugyanez a szám négy évvel később már csak 9, illetve 6 katolikus lakost tett ki az említett pusztákon.

A tanácsköztársaság idején Rétságon megalakult 1919-ben a járási direktórium. A forradalmi kísérlet bukása után Huszár Elemér a járás régi vezetőivel megjelent az ülésükön, s a karhatalommal együttműködve leváltották őket.

A Purgly család

A birtok 1926-ban a Horthy Miklós családjával is rokonságban álló jószási vitéz Purgly család tulajdonába került át. Purgly Emil 1880-ban született Tompapusztán. A magyaróvári gazdasági akadémián szerzett oklevelet, majd a budapesti egyetemen folytatott jogi tanulmányokat. Hamarosan bekapcsolódott a megyei életbe. Az I. világháborúban a szerb és az olasz frontokon harcolt. 1922-től Csanád, 1923-tól az egyesített Csanád-Arad-Torontál vármegyék főispánja. E tisztet nyolc éven át viselte. 1925-től elnöke a Duna-Tisza közti Mezőgazdasági Kamarának. 1932. február 4-től október 1-ig földművelésügyi miniszter Károlyi Gyula kormányában. Az Országos Mezőgazdasági Kamara választottjaként 1929-től 1944-ig tagja a felsőháznak. 1964. május 13-án hunyt el Budapesten. A keszei birtokot fiaival Lajossal és Jánossal igazgatta.

Purgly Emil volt földművelésügyi miniszter, keszei birtokos

Korponay Gyula pomológus

Keszegen született 1888. február 28-án. Kertészmérnöki felsőfokú tanulmányait a Kertészeti Tanintézetben végezte 1906 és 1909 között. Az I. világháború előtt a gyakorlati termesztésben főleg a zöldségajtatás elterjesztésével foglalkozott. 1920-tól a Növényélettani és Kórtani Állomáson a gyümölcsvédekezési osztály vezetője volt. 1928-tól zárszolgálati teendőket is ellátott. Így ismerte fel az újszegedi faiskolában a kaliforniai pajzstetűfertőzést. 1929-től az Országos Pomológiai Bizottság tagjaként dolgozott a gyümölcsfakörzetek kijelölésén. A Gyümölcsfatermelők Egyesületének ügyvezető igazgatója lett 1935-ben. Fontos szerepe volt a hazai üzemi gyümölcstermesztés szervezésében. Munkáját a szentendrei amerikai köszmételisztharmat leküzdésével kezdte, amivel nemzetközi elismerést szerzett. Hazánkban elsőként alkalmazta a mézkenlevelet a növényvédelemben. 1945 után főleg a tájfajták felkutatásával és szelektálásával foglalkozott. Több tucat törzskönyvet készített. 1949. évi nyugdíjazásától haláláig a Kertészeti Kutató Intézet szakértőjeként dolgozott. Ismereteit számos szakközleményben is közreadta. Munkásságát Entz Ferenc-emlékéremmel ismerték el. Fő műve „A téli gyümölcs eltartása”, Budapesten jelent meg 1936-ban. 1975. március 28-án hunyt el Budapesten.

Adalékok az iskola történetéhez

A falu iskolájában 1770-ben Masari Ádám római katolikus tanító dolgozott. A tanulók száma 28 volt, kiket az olvasás és írás tudományára tanított. A tanító jövedelme seminatura 2 köből, párbérből 20 köből és 10 Ft. Két évvel később már Midlársek Márton oktatta a keszei gyermekeket, aki a Pest megyei Mácsáról érkezett. Ő már a számtant is oktatta, bár hozzá már csak 12 gyermek járt az iskolába. Az ő fizetése seminatúraként négy pozsonyi mérő őszi, a házaspároktól 1/2 pozsonyi mérő búza és 25 dénár, a tanulóktól 2 köből búza járt neki évenként.

1832-ben új iskolaépületet építettek, majd 1852-ben átalakították. 1847 előtt Ursponger József volt a tanító. 1883-ban a tanító éves jövedelme 143 osztrák értékű forint volt, melyből 38 forintot kapott készpénzben, a többit terményben. Ennyi volt a község által az iskolára fordított összes költség is, hiszen külön fűtésre, javításra, tanszerekre nem költöttek. Nevezetes tanítója volt Teineisz István és Krizsanóczy József. Ez utóbbi a képesítését Vácon szerezte, 1860-tól, több évtizeden át oktatta Keszezen a gyermekeket. Fia, Krizsanóczy Ágost szintén tanító lett, s később Nógrád községben helyezkedett el. 1893-ban egy kántortanító-választás alkalmából megválasztották Hodek Józsefet, aki nem rendelkezett tanítói oklevéllel. Épp ezért csak egy évet kínáltak neki, ő azonban ennek lejárta előtt eltávozott. 1894-ben kétszer is hirdettek pályázatot az állás betöltésére, de mindkettő eredménytelen maradt, senki nem jelentkezett. Egy 1900-ban kelt forrás Kozelka Alajost írja keszei tanítónak, akinek nem volt ugyan oklevele, de már 1882 óta dolgozik tanítóként. 1899-ben új iskolaszéket választottak, megbízták a feladat ellátásával baráthi Huszár Bélát, Halász Józsefet, Zseljár Józsefet, Mrázik Imrét, Fehér Józsefet és Csilják Jánost. Póttagok Kákai Mihály és Halász Imre voltak. 1900-ban felvették ideiglenes minőségben az állásra Tóth Ferenc képesítés nélküli tanítót. 1900-ban az iskola tíz évi átlagos tanulói létszáma ötven, és „fölszerelése hiányos”.

Ezt követően az alábbiak oktatták a gyermekeket: Hurta István 1900-tól 1907-ig, Hendrik Ferenc 1909-ig. Zomzelly János 1910-ig, ő azonban Magyarándorba távozott. 1910-ben megállapítást nyert, hogy a tanulói létszám felszaporodása miatt, szükség lenne egy új iskola építésére, s a második tanítói állás betöltésére. Az elkészült költségvetés szerint az építkezés majdnem 12 ezer koronába kerül, mely összegből azonban kis híján hétezer korona hiányzik. A hiányzó összeg „jótékony célú előadásokból, kegyadományból, esetleg költségfelvételből lesz fedezve.” Az építéshez a telket a közbirtokosság adományozta. A költségek csökkentése érdekében olyan határozat született, hogy a munkálatok saját kivitelezésben történjenek, a fuvarokat is az igavonóval rendelkező lakosság biztosítsa. Aki esetleg nem vállalkoznék eme feladat ellátására, annak a fuvardíjat kell megfizetnie. Az igavonóval nem rendelkező lakosság a kézi munkaerőt biztosítja. Lipták Gyula, volt vácszentlászlói tanító 1911-ig, Jámbor István 1913-ig, Schidek József 1913-ban, Reményi Sándor 1915-ig működött a keszei iskolában, majd őt követte László István volt bükkszéki tanító. Időközben 1912-ben megválasztásra került Váczné, született König Erzsébet volt alsópetényi tanítónő, a második tanítói állásra, s 1937. évi nyugállományba vonulásáig be is töltötte azt. Szerette volna, ha fiát veszik fel, ki betegsége idején már helyettesítette is őt Keszezen. A falu azonban a második tanítói állásra női oktatót szeretett volna, azért Tátrai (Teichergraeber) Erzsébet okleveles tanítónőnek szavazott bizalmat a negyven jelentkező közül.

A harmadik tanítói állásra 1940-ben megválasztották Pethes László volt legéni tanítót, de aztán annak rendezetlen családi körülményei tisztázásáig mégsem alkalmazták. Egy évre rá Krémer István került az álláshelyre.

Tátrai Erzsébet 1942-ben egy év szabadságot kért. Erre az időtartamra saját költségén állított helyettesét Simon Mária személyében. A megüresedett állásra 1943-ban egyedül ő nyújtotta be a pályázatát, amit el is nyert.

László István a falu kulturális életének igazi motorja volt. Nem csupán az oktatással foglalkozott. Ő volt 1925-től a népművelés vezetője, vallásos és hazafias színjászó előadások szervezője. 1927-től a Vármegyei Törvényhatósági Iskolánkívüli Népművelési Bizottság tagja. Parancsnoka volt kilenc éven keresztül az 1920-ban megalapított levante egyesületnek, majd gondnoka, később elnöke lett. Nyári napközi otthont létesített, az Általános Tanító Egylet választmányának tagjává nevezte ki. Szervezte a világháború hőseinek emlékművét, s a mozi megindítása is a nevéhez fűződik. Szakirodalmi munkássága is jelentős volt, cikkei megjelentek a Néptanítók Lapjában, a Nemzetnevelésben, a Magyar Lélekben és a Nógrádi Kultúrában. A katolikus népiskolai tankönyvek írói munkatársa.

1944-ben lemondott Krémer István. A megüresedett állásra Szántó Józsefné Bernáth Ilona került, aki 1936-ban nyert képesítést Pozsonyban. 1946-ban – kisfiának betegsége idején – Szántó Lóránt helyettesítette őt állásában.

A templom történetéből

A falu templomát 1706-ban építette gróf Koháry István, a falu földbirtokosa. A török után a protestáns egyház kettévált reformátusokra és evangélikusokra. Az ország helyzete siralmas volt. A bécsi kormány, hogy elhallgattassa az alkotmányselemlmeket támadó főpapokat, kiszolgáltatta nekik a protestánsokat. A királyi jóváhagyással megalakult pozsonyi rendkívüli törvényszékre csupán megyénkbel 41 protestáns papot és tanítót idéztek meg. Börtön, üldöztetés, gályarabság várt rájuk.

Bár a szécsényi országgyűlés 1705. szeptember 30-án kimondta, hogy a katolikusok által 1687. óta lefoglalt templomokat vissza kell adni. A Rákóczi szabadságharc bukása után ennek ellenére újból kezdetét vette az erőszakoskodás. 1711-ban elvették a keszezi protestáns templomot, s megtiltották a szabad vallásgyakorlást. Megyeszerte kényszerítették a protestánsokat a katolikus vallás gyakorlására.

Az Acta Cassae Parochorum 1734-36-kelt feljegyzésében ez áll: „*Ez a filiális templom Szent András apostol tiszteletére van felszentelve. Szentélye boltozott, hajója azonban nincs deszkázve. Teteje jó. Egy jó állapotban lévő kazulája van megfelelő tartozékokkal. Egy kelyhe van. Oltára nincs. Van benne egy kép. Kerítése nincs.*”

A római katolikus templomot az 1764. évben megnagyobbították.

1820-ban ezt olvashatjuk Borovszky monográfiájában: „*vagyon itt egy nem nagy, de ékesen épült tornyos templom is. Itt most 515 R.C. lélek található, s ezek Né'sához vannak affiliálva. L. Ev. 18. és Zsidók 2. vannak a' lakosok közt.*”

Az 1832. évi Canonica Visitatio szerint a főoltárt már Szent Imre herceg tiszteletére állították. A főoltárképét Warsagh Jakab pesti festő készítette 1835-ben. Ő festette a tolmácsi templom oltárképét is. Jobb oldali mellékoltárának képe Krisztus keresztelése a XVIII. században készült. Barokk szószékén a négy egyházatya és a magvető Krisztus látható. A szószékjelárat előtt aranyozott Mária a kis Jézussal. Népies faragás a XVIII. századból.

A templomot 1909-ben renoválták. Az első világháborúban elvitték harangjait. 1917. január 23-án megjelent a katonai hatóság részéről Gyapai Árpád, s a Kassai Császári és Királyi Katonai Parancsnokság nevében rekvirálta a 242 kg-os nagyharangot és a 13 kilós társát. Kilogrammonként 4 koronát kapott érte a falu. Huszár Elemér földbirtokos ajándékozott néhány év múlva újakat.

A régi orgona 1895-ben már hasznavehetetlen állapotba került. A hívek elhatározták, hogy újat készíttetnek Bakos Károly orgonakészítővel, ki el is készítette a templom ékességét 600 Ft-ért. Az új hangszert már 1904-ben javítani kellett. A szárazság folytán elvált szélcsatornák újrabörözése vált szükségessé, s a gépezet is gyökeres fejújításra szorult. Ezúttal még évekig várniuk kellett a hangszer megszokott szép hangzására. Csak 1912-ben épült újjá. Ekkor azonban igencsak meg voltak elégedve az eredménnyel. A plébános jelezte a püspökség felé, hogy „*minden egyes változata művészi, jellegzetes és kellemes. ... külseje szelíd, díszes és a templom stílusához illő ...az egész mű tökéletes.*” Sokáig azonban nem örülhettek a szép hangszernek. Az orgona ugyanis a harangokhoz hasonlóan szintén háborús céloknak esett áldozatul. 1930-ban közadakozásból építettek újat.

Felhasznált irodalom:

- Bona Gábor: Nógrád megyei 1848-as honvédek nyomában, Nógrád megyei Múzeumok Évkönyve, Salgótarján, 1985.
- Dr. Borovszky Samu: /szerk/ Nógrád vármegye, Országos Monográfia Társaság, Budapest, 1911.
- Harsányi Zsolt: Ember küzdj' ... Madách életének regénye
- Káldy-Nagy Gyula: A budai szandzsák 1559. évi összeírása, Budapest, 1977.
- Kiss Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1978.
- Dr. Ladányi Miksa: Nógrád és Hont vármegye, Budapest, 1934.
- Mátray Gábor: Töredék jegyzemények Magyarország történetéből 1848/49-ben, Szépirodalmi Kiadó, Budapest, 1989.
- Mocsáry Antal: Nemes Nógrád Vármegyének Históriai, Geographiai, és Statistikai Esmertetése, Pesten, 1820.
- Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendbeli táblákkal, Pest, 1857.
- Nógrád megye története I-IV. Salgótarján.
- Oborni Teréz: Nógrád vármegye népoktatása 1770 1772 között, Nógrád Megyei Múzeumok évkönyve, Salgótarján, 1991.
- Dr. Pacséri Károly: Nógrád vármegye népoktatásának története, Balassagyarmat, 1900.
- Szabó Béla: A jobbágyfelszabadítás és a honvédelem összefüggései 1848-49-ben Nógrád megyében, Nógrád Megyei Múzeumi Közlemények, 1974/20.
- Szomszéd András: Süvegemen nemzetiszín rózsa, Salgótarján, 1999

SZÁJBELY ZSOLT

milyen volt?

(Hajnóczy Péter emlékére, 1942.08.10.-1981.06.30.)

milyen volt?

nem az Idő a pillanat mikor kézen fogott
s te sóhajtva indultál a hosszú útra

tudom nem tekintettél hátra
feledtél mint üszkös fecni lángoló szerelmeket
pocsolyák hajnalán

még egy korty...

s szemed parazsát befedte az éjjel bársonya
és akkor megértettél mindent

csecsemő lettél boros poharak bölcsőjében
szunnyadva
szemhéjad kagylóként zárult a Világ sodrása ellen

-és a film megszakadt bár még
messze volt a stáblista
kilovagoltál magányos Szindbádként kutatva a Végtelent

de ma már tudod:

“A városon túl...édesvízû patak folyik, és zöld,
ismeretlen nevű fák levelei remegnek a nyugati szélben.”

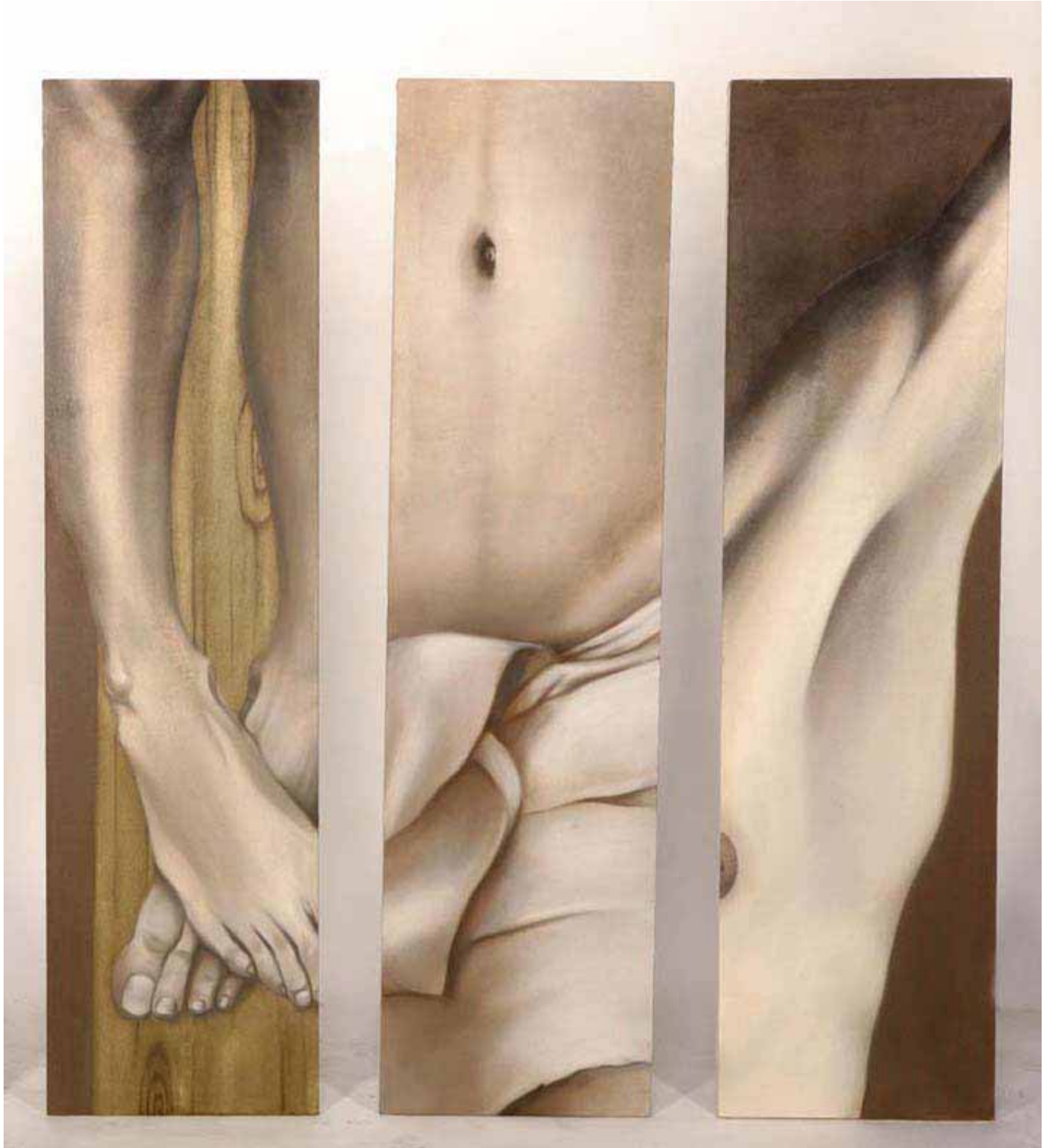
(Megjegyzés: az idézet Hajnóczy Péter: A halál kilovagolt Perzsiából c. kisregényéből való)

HANDÓ PÉTER

Meghiúsulás

Vérem a kupában,
szitok a számon keserül.
Szerződni jöttem,
nem pojják kenyerét enni,
talpakat nyalni
egy kicsit jobb nyomorúságért.
Áldozni érkeztem,
gyûrönten, számra hegesedett szavakkal,
igazságot epedve,
s most látom finnyás fajtátok
féli a kést, reszket.
Nem a gyáva hordátok öklendeztet,
hisz mindig tudtam, láttam,
nagy szavakra futja,
cselekvésre nem,
könnyen meghunyászkodtok,
ha az érdek azt kívánja.
Társakat kerestem,
emberi tartást -
távolságot találtam,
és ellenségeket.
Ha nincs is szövetség,
meg kellett tennem:
vérem a kupában,
szitok a számon keserül.

2007. december 30.

vir - dolorum (részlet, olaj, vászon)

KALLIOPÉ KOSARÁBÓL

karácsonyi ajándékként (előre megbeszélve), Háy János: A gyerek című regényét kaptam (kértem). A szerző korábbi munkálkodását amolyan délibábos porfelhők fényezték-árnyékolták – akit érdekel, az egy kis „guglizással” nyomára bukkanhat. Engem az a próza érdekelt, amiről a harangozók (elvégre ők vannak közelebb az éghez!) azt pedzegették, hogy talán-talán megszületett a rendszerváltozás regénye. (A kötélhúzó „talán”-ja nem ok nélkül való, bár ez inkább élet-stratégiájuk része, semmint vélemény.) Annyi azonban bizonyos, hogy az alig mögöttünk hagyott ezredvég regénytermésének egy fontos darabjával gyarapodtunk. (Erre persze csak szívós ülepű tudorok fognak majd „adekvát” választ adni; magam csak benyomásokat közvetíthetek.)

A tények: a regény *időszelete* a szocializmus „virágzása” és a rendszerváltozás utáni évtized közé roskadt éveket fogja át, ami bő két generáció.

Térszelte a vidéki Magyarország, benne - egy hajtűkanyarral - a majdnem európai rangú főváros, majd egy vidéki egyetemi város, mondjuk Szeged, aztán ismét a végvidék.

A regény felső szintű meséje egészen átlagos, mondhatni tipikusan magyarországi (tágabban KGST-blokkbeli) történet. A főhős egy *bármilyen* határsávban létező kicsiny falu elkorcsosult parasztságának *egyke* gyermeke: „A gyerek”. A nagyszülőknek keserű szájíz, a szülőknek egyetlen életlehetősége a termelőszővetkezet. Életviszonyaik iránti zsigeri gyűlölet szüli a gondolatot, hogy a „gyerekek” tanulni és többre kell vinnie. Ezt alaposan megtámogatja egy átlagos általános iskolai versenydolgozat mérsékelt megyei sikere is.

A fiú városi gimnázium városi kollégiumába kerül, ahol sok egyéb mellett megtapasztalja „hazuról hozott” tudásának, szorgalmának kétes minőségét. Ezt a *folyamatos hiányt* próbálja áthidalni azzal a képtelen – kudarc esetén másokat okolható – vágygal, hogy filozófus legyen. Másodszor sem kerül az egyetemre. A mássá-válás gyerekkori átítatottsága egy tanárképző főiskolát még elbír.

Visszatér falujába, ahol az elnőiesedett pedagóguspálya és a nőket másodrendű embereknek tartó faluvezetés őt nevezi ki az iskola igazgatójának. A „gyerek” – miként korábban is – önértékelési zavarokkal küzd, amit alkohollal próbál egyensúlyban tartani. Frusztrált, csalódott, pálya-alkalmatlan kollegákban és kolleginákban sincs hiány. Az egyik „kinézi” magának, házasságot kötnek. A „gyerekek” gyereke születik, miközben a főhős egyre kisebb mértékben képes megfelelni családi és társadalmi feladatainak, és a mókuserék egyre csak pörög, pörög. Azért iszik, mert ő valójában többre képes, de mert a gyakorlat naponta bizonyítja, hogy a kevésre is alig képes, ezért újra iszik.

Válás, ivás, újra „csak” tanár lesz, ivás, az iskolától eltanácsolják, ivás, vagyonfelélés – alkoholizmus, totális csőd, mígnem a faluszélen meztelenre vetkőzve, öntudatlanságba merevedve találunk rá. Öntudatlanul mindvégig, a regény utolsó oldaláig, amikor megtudjuk, hogy „emberünket” valójában Lacinak hívják, de ekkorra már ennek az „emberi megnevezésnek” az égvilágon semmi jelentősége sincs.

A regény kiegészítője – ha tetszik második rétege –, az a szociografikus pontosságú társadalomrajz, ami a mindenkori államberendezkedés azon tartományairól készült, amivel hősünk útja során érintkezésbe került. Ennek időbeli kiterjedése hozzávetőleg a hetvenes évek végétől az ezredfordulóig tart. Valóság-hű leírások találhatóak a „téesz-világ” önbecsapásairól, a Budapestre ingázó „fekete vonatokról”, az alsó- és középszintű mutyizásokról, a késő Kádár-kor „uram-bátyám” viszonyairól, a vidéki „elit” szellemi-lelki nyomoráról, tespedtségéről. Miként a nagyvárosba csöppent gyerek szemüvegén át; az akkori felső, vagy középosztálybeli elit habitusáról, a diákélet adta katyvasz sokszínűségéről is képet kaphatunk. Nem marad érintetlen a politika sem, kiváltképp a „rendszerváltó elit” kétségtelenül furcsa világa sem. Kitűnően világít rá arra a kevésbé ismert tényre, hogy most azért tartunk ott ahol, mert akik ezt létrehozták, azok akkor *ilyenek voltak*. (Egy tágabb perspektívából nézve: 1956-ban komoly mennyiségű *szürkeállomány* távozott, ami a folytathatóság okán kétszeres *hiány!*) Abból a helyzetből, tőlük; objektíve sem születhetett nemesebb, mert maguk sem voltak „jobbak a Deákné vásznánál”. Magyarán: ezt kaptuk, mert mást nem is érdemeltünk.

A rendszerváltás utáni időszak áttételes és direkt leírása többnyire a „kocsma gözén” keresztül valósul meg. Nem véletlenül. (Különbéle számokat ismerünk, de legyünk megengedők! 1990-ben, „kb., közel” – aki ezt nem tudja, annak „térkép e táj” – másfél millió munkahely szűnt meg. Ma a társadalom 1/3-da tartja el a többséget.) A fogyó remények, a kilátástalanság – különösen vidéken – előbb-utóbb önként vállalt halálba sodorja az ú.n. „munkavállalókat”: az embereket. E „föülről” számolható veszteség mellé hozzáképzelt az „alulról fogyó” népesség: a gyermektelenség. Nem ok nélkül való rövidülések.

E negatív fejlődésregénynek van egy harmadik vonatkozása is, amit sajátos regénytechnikai megoldással érzékeltet. A történet egy-egy pontján: tökéletesen „folytatólagosan”, logikusan, önmagától értetődően felskiccel egy-egy lehetséges *másik utat* is, amin akár tovább is gördülhetne az eseménymenet – ám mégsem arra fordul a történet. Miért? Úgy vélem azért, mert a szerző - nem ok nélkül – úgy hiszi, hogy a belső mozgatórugók „genetikusan meghatározottak”, ezért a külvilág kérdéseire – a főhős szempontjából – csak egy lehetséges válasz adható. Az író tiszteletben tartja (érvényre juttatja) a regényhős önfejlődését, amit alapvetően múltja határoz meg. Ezen a ponton érhető tetten a századvég Magyarországnak embertípusa: a döntésképtelen, sodródó, önsorsát irányítani nem tudó, *felkészületlen ember*. (Múltját naponta annullálja az aktuálpolitika; vissza- és lenéznek rá! E minőségében jó okkal feltételezhető, hogy jámbor szereplője lesz a nyájnak.) A lehetséges, ám ki nem teljesülő meseirányok arra jók, hogy további képeket, élet-stratégiákat villantsanak fel a közelmúltból.

Regénytechnikai remeklésnek kell minősíteni az általam csak „portyázásnak” nevezett kicsiny tárca-részeket, ahol a fősodortól el-elcsatangolva képeket, miniatűr emberi sorsokat és viszonylatokat mutat fel, megejtő tömörséggel, nyelvi találékonysággal és pontos megfigyelésekkel. Az idő- és térbeliség hagyományos ábrázolás-technikájában a portyázások nem válnak ballasztá, inkább színesítik, mélyítik az addig kialakult tablót.

Stiláris, nyelvi vonatkozásban olvasmányos anyagot kapunk kézhez, bár a különféle társadalmi rétegek – számomra érthetetlenül, illetve kérdőjelesen – azonos nyelvi struktúrát használnak. Ám, ha ezt elfogadjuk, akkor még komorabb, pesszimistább kép alakul ki arról a negyven-ötven esztendőről, amit ez az ország a háta mögött tudhat.

Háy János: A gyerek című regényét fontos műnek tartom. A könyv hiányt pótol, de igazán nem teljesíti be a „nagyepikai” várakozásokat. Meglehet; e korábbi kategóriák már nem érvényesíthetőek a XXI. században – ezt döntsék el a harangozók. Olvasóként azonban: jó szívvvel ajánlom mindenki figyelmébe!

(Háy János: A gyerek, kiadta az Új Palatinus Könyvesház Kft., 2007-ben.
345 oldal, ára: 2 900 Ft.)

Kázmér

CSEREPES ANDREA (CSANDI)

Ecceri Ostya

Egy tarkabarka ország közepén élek, egy kormos városban, én, Ecceri Sándor ostyasütő, kedves feleségemmel, Ecceri Katóval. Régi hagyomány a mi családukban az ostyasütés mestersége, apám, idősebb Ecceri Sándor, nagyapám, legidősebb Ecceri Sándor és dédapám, legeslegidősebb Ecceri Sándor is ostyát sütött, élete végéig. Nem is akármilyen ostyát, hanem igazi Ecceri ostyát, borsba forgatottat, mézbe mártottat és citromkrémeset, amelyekhez még csak hasonló sincs az egész világon.

Egy nap édes feleségemnek és jómagamnak kicsinyke fia született. Szépen cseperedett évről évre a legeslegifjabb Ecceri Sándor, és amint már akkorkára növekedett, hogy könnyedén felérte az ostyasütő kemence ajtaját, beállt mellénk ő is ostyát sütögetni. Gyúrta, sodorta lelkesen az ostyatésztát, és sütötte kosárszám a sületlen lepényt, égetett pampuskát, sótlan palacsintát, de a valódi borsba forgatott, mézbe mártott, citromkrémes ostyatallér sehogy sem sikeredett.

Az ám, merthogy fiam nem értette az Ecceri ostya receptjét. Hiába magyaráztuk neki drága feleségemmel a családi receptet, számára az nem volt egyéb, mint értelmetlen ókori hablatyhalandzsa.

– Most kellenének ide dédapám szavai – mondtam –, az ő szavaiból nyomban megértenéd az Ecceri ostya receptjét.

Hajdan élt dédapám, a legeslegidősebb Ecceri Sándor mesterien sütötte a citromkrémes, mézbe mártott, borsba forgatott ostyákat, és biztos volt abban, hogy az ostyasütés szép hagyománya továbböröklődik az Ecceri családban. Tudta, hogy fia, unokája és dédunokája is meg fogja sütni a maga Ecceri ostyatallérjait, a borsba forgatottakat, a mézbe mártottakat és a citromkrémeseket, mégis félt valamitől. Attól félt, hogy valamikor majd valaki véletlenül elfelejti a családi receptet.

Ezért aztán, mielőtt meghalt, dédapám felment egy magas dombtetőre, és az égre énekelte az Ecceri ostya receptjét. Dédapám szavaiból felhő kerekedett, mely repült, repült messzi tájakig, mígnem egy hűvös, hajnali zivatarban földre vetette magát. Így történt, hogy dédapám szavai tiszta vizű tavacsaként elterültek egy pöttömnyi tisztáson.

Annak idején, ifjú korunkban, Kató galambommal együtt indultunk el megkeresni dédapám tavát. Sokáig mentünk, gyalogoltunk, keskeny ösvényeken, széles hágókon át, száraz pusztaságokon és mocsaras vidékeken keresztül, folyók partján, völgyek mentén és hegyek oldalán, mígnem sok-sok idő elteltével megtaláltuk az Ecceri tavat. Tüstént beleugrottunk a tóba, körbeúsztuk hatszor, vagy talán hétszer is, és miután megpihentünk, megtettük hosszú, fáradalmas, hazavezető utunkat.

Ámde az Ecceri tóban úszva, máris megértettük a tó vizébe oldott szavakat, dédapám szavait, megértettük az Ecceri ostya receptjét.

– Bizony, dédapád, a legeslegidősebb Ecceri Sándor! Az ő szavai kellenek most ide! – kiáltotta az én édes kis feleségem, és előhozott a kamrából egy kicsi, zöldszínű vizespalackot. – Akkoriban, mikor megtaláltuk az Ecceri tavat, teletöltöttem ezt a palackot a tó vizével. Arra gondoltam, még szükségünk lehet rá, és lám csak! Most itt van.

Örültünk is ám, Kató lelkem és jómagam, hiszen így a mi kis Ecceri fiacskánknak már nem kell bejárnia azt a végeláthatatlan, küzdelmes utat, amit mi végigjártunk, dédapám szavait keresve. A legeslegifjabb Ecceri Sándor már egy aprócska palackban megkapja tőlünk az Ecceri ostya receptjét.

Másnap, korán reggel, mielőtt nekiláttunk az ostyatészta gondos kikeverésének, Kató feleségem fogta a kis zöld palackot, és fiacskánk zabkásájába kevert egy kanálnyi dédapám palackba töltött Ecceri szavaiból. Fiunk a jóízű reggeli után serény sütögetésbe kezdett, csengve csörömpöltek kezei között a sütőedények. Szórt egy csipetnyit ebből, vett egy morzsányit abból, hintett egy maréknyit mindenből, és néha víg, olykor bánatos dalokat énekelt. Eközben hatalmas, színes buborékok röppentek ki a fogai közül, minduntalan el akarta kapni őket, ámde a buborékok egy-egy halk pukkanással folyton szertefoszlottak. Fiacskánk ugrott jobbra-balra, úgy hitte, a családi receptből nem maradhat ki, a sok, színes buborék, ám a nagy buborékkergetésben az Ecceri ostya estig sem készült el. Láttuk, fiacskánk még mindig nem érti a családi receptet. A következő nap reggelén, drága feleségem és én elhatároztuk, hogy most fiam fülébe csepegtetjük dédapám szavait, a kis zöld palackból.

Így is történt, és sütögetett is ezután Sanyi fiam egész nap, nyakra-főre, ámde a borsba forgatott, mézbe mártott, citromkrémes, igazi Ecceri ostya nem volt a süteményei között. Hiába öntözgettem az Ecceri tó cseppjeit hol a jobb fülébe, hol a bal fülébe, ő bíz nem értett abból semmit. Mire beesteledett, a fülébe gyűlt Ecceri cseppektől nem hallotta már sem édesanyja, Kató galambom mondókáit, sem az én beszédemet, és sehogy sem tudta megérteni az Ecceri ostya receptjét.

Szomorúan hajtottuk álomra a fejünket, kedves feleségem és jómagam, már-már úrrá lett rajtunk a teljes tanácstalanság. Csakhogy hamar elszállt az éjszaka, pirkadatkor pedig odalépett hozzánk a mi Ecceri fiunk, és megkérdezte, honnan származik a kicsi, zöldszínű vizespalack.

Elmeséltük neki a legeslegidősebb Ecceri Sándor történetét, hogyan énekelte égre a szavait, és miként lett tó a családi receptből. Meséltünk arról a hosszú és kimerítő útról, amit végigjártunk lelkem, Katókám és én, míg végül megleltük az Ecceri tavat, és körbeúsztuk hatszor, vagy tán hétszer is. És elmondtuk, hogy Katókám csupán egy palacknyit tudott elhozni az Ecceri tó vizéből, tegnap ez a kevéske kincsünk is elfogyott, de hiába. Mert akinél nekünk nincsen fontosabb, annak nem segített ez a kis, zöld palack: a legeslegifjabb Ecceri Sándor nem érti az Ecceri ostya receptjét.

Másnap elbúcsúzott tőlünk a mi Ecceri fiunk, és arra kért minket, mutassuk meg, merre induljon el, hogy meglelje a tavat. – Miféle tavat keresel, édes fiam? – kérdezte rögvest Katókám.

– Az Ecceri tavat, mely űkapám, a legeslegidősebb Ecceri Sándor szavait rejti. Elindulok, baktatok keskeny ösvényeken, széles hágókon át, száraz pusztaságokon és mocsaras vidékeken keresztül, folyók partján, völgyek mentén és hegyek oldalán, sok-sok idő eltelik, de megtalálom az Ecceri tavat, és körbeúszom hatszor, vagy talán hétszer is.

Nem marasztaltuk tovább, vállára vette megpakolt hátizsákját, és útnak indult. Most is vándorol, netán ma, tegnap, vagy tegnapelőtt meg is érkezett az Ecceri tó partjára, és talán ő is érti már az Ecceri ostya receptjét.

Ámde tudom, hogy hamarosan visszatér hozzánk, öreg szüleikhez, mert a megpakolt hátizsák mélyére rejtve magával vitte a kis, zöld palackot is, hogy ismét megtöltsen az Ecceri tó vizével, és visszahozza nekünk.

Megjelent Cserepes Andrea első meselemeze!

Sólyom Katalin és Köles Ferenc színművészek magával ragadó, varázslatos módon keltik életre Csandi hét meséjét.

Megrendelhető a cserepes.andrea@gmail.com e-mail címen.

KOVÁCS T. ISTVÁN

Sörvers

A mi barátunk,
Doktor Doktorovics Ragaszkodájev,
színes szemüvegén át
látta a világot, nagyon szépnek.
Ezt bizonygatta a népnek.

Ám egyszer mégis,
a nagy csöndben,
így szólalt meg bölcsen:
Kérve előbb, hogy
poharát megtöltsen,

azt mondta:
Életünk édesebb,
mint a dobostorta.
Node nehezebb,
mint a súlyemelés.

És
ekkor általánosan helyeseltünk,
s össze is gyűjtöttük neki
egy jutalom utazás árát
Vecsésre.

A Tizenkettek Társasága
akkor, ott, nyomban
tizenkét korsó sört emelt rá,
s amit helyeselt a kocsmá,
tanait bővitve kimondta.

Az eszme bölcs és így igaz,
Az élet édes és nehéz,
de nem mindig dobostorta.
Olykor szürke is, mint a köd,
savanyú, mint az uborka.

/1975./

Empátia

Ide figyelj, Sziszfusz !
Hagyd azt a követ
vissza görögni.
Mert fenn a hegytetőn
úgyis terajta fognak
sokan röhögni.
Neked nincsen itt
hatalmad változtatni
a dolgok menetén, kérlek.
Mondom neked én, bár
bevallom,attól félek,
hogy ezt egyszer,
majd te is megérted.

PROGRAMAJÁNLÓ

Nógrádi János költő emlékműsora

Nógrádi János (1950-1980) költő életművét reprezentáló irodalmi műsor a váci Madách Imre Művelődési Központ Maklári termében: **2008. április 5-én, szombaton, 16 órakor.**

A hagyatékát rendezte, a műsort szerkesztette és bevezeti: **Péter Péter váci költő.**

A verseket tolmácsolják: **Péter Pál és Zsigmond Emőke.**

Kísérőzenét szerelte és előadja: **Kocsis György.**

Nógrádi János Hekli János néven született Tolmácson. Közgazdasági Technikumban érettségizett 1968-ban Vácott. Osztályfőnöke Szentesi Miklós volt, aki felismerve tehetségét, segítette verseinek megjelenését. A Gyombolai Márton vezette váci Radnóti Miklós Írókörben csiszolódott lírája. Az akkori íróköri tagok közt saját, kialakult egyéni stílusával ő volt a legkiforrottabb. A helyi lapok és a Tiszatáj c. irodalmi folyóirat rendszeresen közölték verseit. Tragikus körülmények között hunyt el 1980-ban.

A szervezők minden érdeklődőt szeretettel várnak. Keresik az egykori iskolatársakat, akik a hatvanas években a váci Közgazdasági Technikumba jártak.

Székelyhidi Ferenc

NÓGRÁDI JÁNOS

Felnőttség, ősz előtt

fáradt arcodra már a köd telepszik:
ne tépj rózsáogat, vége már a nyárnak.
ne szidd az ősz: gyümölcsöt hoz, akár
a nők...
az időhöz vénülsz, bár nincs idő és
gyökérből nősz; bár senki se látja:
gyűlnek az ágak, bogasodsz:
Türelemfa égig magasodj!
keménnyé sűrűsödsz, akár a búzaszem,
ints végsőt a nyárnak: nincs már
több kegyelem.

SZÁZDI SZTAKÓ ZSOLT

1552

XIX. Cifra

Cifra három éves volt akkor, mikor Ilka megszületett, és alig volt egyhetes, amikor megmutatták neki, hogy ez lesz az ő jövőendő felesége. Akkor még kézzel lábbal tiltakozott ellene, hogy ez a csuparánc, sivalkodó poronty legyen az ő felesége, akinek a haja már akkor is koromfekete volt, és a szeme, mint a boszorkány nagyanyjáé, hogy nemegyszer ríkatta meg. Attól félt, hogy őt is szemmel veri, és Ilka úgy zsarnokoskodott felette, mintha a rabszolgája lett volna. Azzal fenyegette meg, hogy varangyos békává fogja változtatni, és ő ilyenkor sírva futott oda az anyjához, mert nem akart varangyos békává változni.

Később persze ez is megváltozott, és már úgy tekintett Ilkára, mint a tulajdonára, és ez annyira izgalmas volt. Már nem ijedt meg tőle, ha megfenyegette, mert az anyja elmagyarázta neki, hogy felette nincs hatalma. Aztán, mikor Ilka szépsége kezdett mindinkább kibontakozni, és észrevette a többiek szemében az irigységet, már büszke volt. Mint mikor valami olyasmi van a birtokunkban, amit mások csak irigyelhetnek, és ekkor elkezdett a lánnyal úgy bánni, mintha a rabszolgája lenne, amit ő most már alázatosan tűrt. Élvezte, hogy a lány mindent megcsinál, amit parancsol neki, és barátainak sokszor dicsekedett, hogy van egy rabnője, mint az igazi nagyuraknak.

Ez így ment mindaddig, míg az idegen meg nem érkezett közéjük, és szőke fűrtjeivel, kék szemével meg nem bolondította Ilkát, aki egyszerre elkezdett lázadni, és ő érezte, mint csúszik ki kezéből, hogy már nem az, aki volt. Pedig olyan jól eltervezett mindent. Mióta a cigányok emlékezete tart, ennek a törzsnek az élére mindig az ő családjából került vajda, csak hogy ez a jöttment, aki a mostani vajda, elragadta tőlük a törzs vezetését, mert éppen akkor nem volt a családjában olyan férfi, aki ellenfele tudott volna lenni. Ő azonban elhatározta, hogy visszaszerzi a családjának ezt a tisztet, és ő lesz a törzs következő vajdája. Most tehát kétszeresen is veszni látta minden tervét. Megpróbálta a cigányokat fellázítani, mondván, hogy az idegen csak bajt hoz rájuk, de a vajda, mintha megsejtette volna a szándékát, minden tekintélyével az idegen mellett állt. Ekkor arra gondolt, megöli, de barátai mind cserbenhagyták. Cifra azelőtt nemegyszer dörgölte az orruk alá, hogy Ilka az ő tulajdona, most pedig nem titkolt kárörömmel figyelték, hogy mégse lesz az övé.

- Márpedig meglátjátok, hogy ő az enyém lesz!

Késő este volt, de Cifra még nem aludt, tudta, hogy Ilka az idegennel van. Lesben állt, és várta a lányt. Ilka csakhamar előbukkant a sötétből, egyedül volt. Cifra eléje lépett.

- Kémkedsz utánam? - kérdezte Ilka, minden riadalom nélkül, ahogy megpillantotta a fiút.

- Hol voltál?

- Mi közöd hozzá?

- Úgyis tudom, hogy azzal a másikkal voltál.

Ilka megvonta a vállát.

- Ha úgyis tudod, minek mondjam.

Cifra az öklét harapdálta, hogy ne ordítson:

- Boszorkány!

- Az vagyok, már az öreganyám is az volt, és jobban teszed, ha vigyázol, mert még megitatlak valamivel.

- Vigyázz, Ilka!

- Fenyegetsz?

- Egyszer még megöllek!

- Csakhogy nekem hét életem van, mint a macskának.

- Akkor én mind a hetet megölöm.

- A feleséged leszek, mert az apám egykor odaígért a családonak, de többet ne kívánj!

- Te az enyém vagy!

- Soha! Tudd meg, hogy mindig utálkozni fogok, ha hozzámérsz, és titokban a szemed közé köpök. A testemet elveheted, de a szívem soha nem lesz a tied, az meghal abban a pillanatban, ahogy magadhoz ölelsz.

XX. Egy újabb szereplő jelentkezik

Murát, Ahmed embere, már régóta dolgozott bűnügyek kivizsgálásánál, és meglehetősen nagy tapasztalatokkal és sikerekkel rendelkezett a Kafiméhoz hasonló halálesetek felderítésében. Ahmed választása is ezért esett rá. Murát eszén nem egykönnyen lehetett túljárni, és gyakran a szerencse is a pártfogásába vette. Kezdetől fogva furcsállotta, hogy a budai pasa olyannyira fontosnak tartsa egy kereskedő meggyilkolását, hogy magánnyomozást indít, hiszen a hivatalos nyomozás is folyt. Bár Ahmed azt mondta neki, hogy Kafim a pasa barátja volt, és ezért akarja a gyilkosát mindenáron megbüntetni, de Murát megsejtette, hogy Kafim nem egyszerűen kereskedő volt és a pasa barátja. Ismerte annyira a nagyurakat, hogy tudja, hamar megfélemlenek a barátságról mihelyst az kényelmetlen lesz számukra.

-Beszélsz, gyaur kutya? - ripakodott rá a parasztra, aki előtte reszketett.

-Miről, nagyuram?

-A halott kereskedőről! Tudom, hogy ismerted.

-Igen, ismertem, bár ne ismertem volna, - nyöszörögte a szerencsétlen.

-Ha nem beszélsz, kutya, azt is megbánod, hogy megszületted! - fenyegetőzött Murát, és vérben forgó szemei nem sok jót ígértek.

-Egy levelet kellett elvinnem.

-Hova? Beszélj, gyaur kutya, mert megismered a korbácsomat!

-Lévára, nagyuram.

-Hazudsz, átkozott! Mit akarhatna egy igazhitű abban az átkozott gyaur fészekben?

-Nem tudom, csak azt, hogy a kapitány úrnak kellett a levelet átadnom. Egy aranyat kaptam tőle ezért.

-Tőle egy aranyat, tőlem pedig korbácsot, ha nem beszélsz! Elevenen nyúzlak meg, és a bőrödet kitömöm szalmával.

-Jaj, ne! - nyögött föl a paraszt. - Esküszöm, mindent elmondtam, amit tudok.

-Egy gyaur esküje nekem semmit se ér, de még most megkímélem az életed, kutya! Elmész abba az átkozott gyaur fészekbe, és elviszel egy levelet!

-Elviszem én nagyuram, csak add ide.

-Átkozott gyaur kutya, még azt se tudod, hogy kinek kell átadnod a levelet.

-Hát akkor mondd meg, nagyuram!

-Elmész abba a várba, és a levelet odaadod egy vitéznek, a neve Hlokovits István!

...

-A bokám! - jajdult fel Jurica, és odakapott, nyomban leroskadt a földre. Figyelmetlenül egy gödörbe lépett, és kibicsaklott a bokája. Dienes, aki Ellákkal pár lépéssel megelőzte, most visszafordult.

-Pihenő! - adta ki Dienes az utasítást.

-Mikor megyünk már ki az útra? - kérdezte Ellák, és Dienes látta Jurica szemében, hogy legszívesebben ő is ugyanezt kérdezné.

-Nemsokára, - válaszolta kitérően, és ez a válasz tökéletesen kielégítette a kisfiút, mert elszaladt játszani. Juricát azonban nem. Látszólag fájó bokájával volt elfoglalva, de Dienes tudta, hogy valami nyomja a begyét:

-Beszélni akarsz velem? - kérdezte egy idő után Dienes, Jurica bólintott.

-Már napok óta céltalanul bolyongunk az erdőben, mint a zsványok, akiknek félniük kell az emberektől.

-Hidd el, én is sokat gondolkoztam már ezen. Eredetileg vándor énekmondó akartam lenni, mint Sebestyén diák, aki várról várva jár, és nagyurak asztalánál zengi hősök dicséretét, megéneklí a törökkel vívott csatákat.
-Szóval, mi csak kerékkötők vagyunk a számodra, - hajtotta le a fejét Jurica.
-Félreértesz, én nem így gondoltam, - próbált meg tiltakozni Dienes.
-Akkor magyarázd meg, mégis hogyan gondoltad?
Dienes összezavarodott.
-Még azt se tudjuk, hogy Elláknak van-e valakije.
-Meg akarsz tőle szabadulni! - kiáltotta Jurica, sírásra görbült szájjal.
-Lehet, hogy az apja, anyja él valahol, és most őt keresi égen földön.
Jurica elgondolkozott.
-Azt hiszem, igazad van, csak annyira megszerettem, nekem rajta kívül nincsen senkim.
Dienes maga se tudta miért, elszégyellte magát, megfogta Jurica kezét, és mielőtt még meggondolhatta volna, megcsókolta.
-Neked itt vagyok én.

XXI. Az ünnepség

A cigánytábor ma ünnepelt. Nem tudni, hogy miféle ünnep volt ez, valami zavaros elegye különböző hagyományoknak, amibe belekeverték a vallást is, az ő babonás hitük szerintit, ugyanakkor az őshazából hozott pogányság elemeit is. Az volt az ember érzése, hogy az egész csak ürügy a lerészegedésre, duhajkodásra, kicsapongásra. Mindenesetre hajnaltól kezdve valami érthetetlen feszültség vibrált a levegőben. Az ő együgyű, babonás istenfélelmük valamiért pont ezt a napot kiáltotta ki különlegesnek. Hogy miért pont ezt a napot, és nem valamelyik másikat, az már a múlt homályába vészett. Mindenesetre az ünnep valamennyi kelléke hűen tükrözte a cigányok lelki világát. Jól megfértek itt egymással az őshazából hozott pogány hitvilág jelképei, és a kereszténység kegytárgyai. A lányok erre a napra gondosan megtisztálkodtak, még tegnap a folyóban megfürödtek, és a legszebb ruhájukba öltöztek. Az ünnep valamiféle körmenettel kezdődött, amit pap híján a vajda vezetett tisztéhez illő komolysággal, már-már komorsággal. Valahonnan még egy ütött-kopott fészület is előkerült. Aztán a körmenet végeztével mindenki feledte előbbi ájtatosságát, kezdetét vette a vigasság. Már javában folyt a mulatozás, amikor egy ember lélekszakadva jött, hogy katonák tartanak a tábor felé.

-Ugye, megmondtam, az idegen csak bajt hoz ránk! - kiáltotta Cifra, és a szeméből csak gyűlölet volt kiolvasható. A többiek helyeslően morogtak.

-Csönd! - bömbölte a vajda, aki fél karjával is tekintélyt parancsolón uralkodott köztük. Majd a hírhozóhoz fordult.

-Milyen katonák?

-Magyarok.

-Hányan vannak?

-Hárman.

-No, azokkal magunk is elbírunk.

A domb tetején ebben a pillanatban jelent meg a három lovas, leszálltak a lovaikról, és így ereszkedtek le.

-Kik vagytok? - fogadta őket a vajda.

-Magyar katonák, - felelte egyikük.

-Mit akartok?

-Seregünket szétverte a török, már három napja bujdokolunk. Éhesek vagyunk, gondoltuk, ti megszántok minket.

-Szívesen látunk titeket, annál is inkább, mert ma ünnep van nálunk, és ilyenkor nem illik a vendéget éhesen továbbengedni.

A jövevények leültek, és jóízűen falatozni kezdtek.

-Kapitány úr! - kiáltott fel egyikük, amint megpillantotta von Tielket. -Megismer?

-Mharhton, mhaga lhenhi ith?

-Mi pedig már holtak hittük kapitány urat – mondta Márton. – Mert senki se tudta, hogy hova tűnt.

-Bizony, kapitány úr, - folytatta aztán szomorúan - jól szétverték minket azok a fertelmes törökök. Legjobb pajtásaim a szemem láttára hullottak el. Mi, ötvened magammal, a csata után beszorultunk a palásti templomba, és ott töltöttük az éjszakát, de az a pokolfajzat, aki nem ismeri Krisztus Urunk nevét, ránk gyújtotta a templomot. Csak kevesen tudtunk onnan kimenekülni, és szétszóródtunk a szélrózsa minden irányába, bajtársaimmal is csak tegnap találkoztunk. Gondoltuk, beállunk haramiának, hisz a törökkel harcoltunk mi, nem a szegény nép ellen.

-Dherhekh ehmpferh vhadi.

-De a kapitány úr, hogy került ide?

-Aszasz athkoszoth Korhstein veth rha, hodi menhjük khinceth kherheshni, aber khinch heleth chakh thörhököth thalalthunk, asz kerhgetheth idhaigh.

...

Mehmed babonás lelke rettegett a baljós előjelektől, és hitt a jóslatokban, gyakran járt jósokhoz és mindenféle kuruzslókhoz. Egyszer, mikor egy szentéletű dervistől azt kérte, hogy adjon neki valami talizmánt, ami megvédené a gonosz és ártó dzsinnektől, azt válaszolta, hogy van már neki talizmánja, ha még nem is tud róla. Elgondolkozott, hogy mi is lehet az a talizmán, amiről ő még nem tud, mire a dervis rejtélyesen elmosolyodott, és azt mondta, hogy nem mi, hanem ki, és ne tárgyra, hanem emberre gondoljon. Az ő szerencséjének kovácsa nem egy amulett, hanem egy ember. Ha sikerül elhódítania és megtartania a szerencse fiát, nagy ember lesz. Amikor megkérdezte, hogy honnan fogja megismerni a szerencse fiát, azt a választ kapta, hogy a kellő pillanatban majd felismeri. Ekkoriban került Kara Meszler szolgálatába Szandzsák, a fiatal szpáhi, és Mehmed karrierje is ekkor kezdődött. Egy csatában megmentette Kara Meszler életét, és minden vállalkozása sikerült, amelyben Szandzsák is vele tartott. Ezek után már semmi kétsége nem volt, hogy Szandzsák a szerencse fia, akiről a dervis beszélt. Ettől a perctől kezdve úgy vigyázott rá, mint valami jószágos dzsinn, egyetlen lépést se tehetett a tudta nélkül. A szeme előtt lebegett a dervis jóslata, hogy nagy ember lesz, ha el tudja hódítani, és megtartani a szerencse fiát. Mikor elhatározta a szökést, azt is eldöntötte, hogy Szandzsákot is beszervezi. Külön szerencséjének tartotta, hogy Szandzsák gyűlöli Kara Meszlert, ebben is a sors kezét látta. A kezére játszotta Kara Meszlert, akinek a haláláért semmiféle lelki furdalást nem érzett. Elvégre egyszer ő mentette meg a haláltól, most aztán joga volt megölni, így okoskodott. Most, hogy az összeesküvényt vezetve sikerült megszöknie, és üldözői előtt egérutat nyertek, úgy gondolkodott, hogy megkeresi a kincset, amit már Kara Meszler is keresett. Ám, ami még a kincsnél is sokkal jobban foglalkoztatta, az a gyaur lány volt, aki megátkozta. Őt akarta felkutatni, hogy vegye le róla az átkot.

Azt tervezte, hogy visszamenni a faluba, és keresnek valakit, aki nyomra vezetheti őket. Budára csak utána mennek vissza, mert katonáival ellentétben ő nem bízott a pasa nagylelkűségében. Felhasználta őket, mint ügyes sakkozó az összes figurát a táblán, de ugyanakkor nem habozik feláldozni őket, ha érdekei úgy kívánják. Tapasztalatból tudta, hogy a hatalmasok hálájára számítani balgaság. Csakhogy, hogyan értesse ezt meg a katonáival?

Folytatása következik A Szerk.

HÖRÖMPŐ GERGELY

A zarándok útja

Mindig úton és mindig mégis otthon
a sínek mifelénk tágulnak,
a végtelenben nem találkoznak
e különféle párhuzamosok.
Nagyon üres a pályaudvar,
városunk alszik odaát,
az utolsó vonat után is lesz vonat-
csak várd végig az éjszakát.

Szarka (olaj, vászon)

SZŐKE MÁRIA-MAGDOLNA

Hét folt

lepedőmön hét folt
gyűrött fehér égbolt...
felhőcsipke istenfodor
díszítsen fel hét szép lator
- SZERELEM -

- első foltom megkopott ellopták az angyalok

ez a folt itt olyan régi
álmait már nem is érzi
vágyba nőtte szabadságát
halott angyal földi másást
szőke sörény emberhanggal
kalitkamba surrant hanggal
jaj, de szép volt ahogy zsenge
testbe hatolt ábránd penge
ez a folt felhővirág
EZÜSTESŐ...holdvilág...

- a második tündököl kéjbe lobban vért pöröl

fekete kormos a széle
bíborarany királyvére
zengő hangja nevem szólja
Seregeknek szerte szórja
úrasztala tűzzel , széppel
templomfala titkos kéjjel
csak egy szószék, csak egy ige
s felesküszünk a semmire
cifra bíbor arany páva
kék a szárnya véres lába
hogya álmaimba sejtem
némberarcom belerejtem

**- a harmadik vágyó szolga
élne ő, de sok a dolga!**

barna folton nyugtató szó
havas tetején koporsó
CSILLAGÖSVÉNY gyermek álma
fehér lovon mátká táncba
száll a szent, de fáj az éden
hogyan szeretnék egészen?
szól a fecske: nincsen eresztés
meghasadt a betonkereszt!
emberszagú félhomályba
vágyba bujdosott gaz árva
álszent arcod nem derül
nem is csókolsz emberül...

**- negyedik foltot feledtem
nem is őt, magam szerettem**

kék és szürke kék és szürke
ezt a foltot idegyúrta
bujá álman börtönök
Isten búsan felbőfög
testem nedve hazug forrás
DÖGCÉDULA, harcos rontás
tömegsír és sznobos város
ez a folt, lásd már hiányos

**- az ötödik volt-méreg
bankóarcú kísértet**

kék piros kék piros
asztal alatt papiros
ez a folt a pokol lángja
ez a folt bús kéjek árnya
kénköszagba oldott ámbra
bőrömbön a sárkány nyála
lábam között Mammon sírt
hülye, bárgyú verset írt...
csak ha ölelt akkor élt...
árnyékomtól mégis félt
S KOKAINTÓL lopott álman
elrepült egy Boeing szárnyán
nem látszik meg már a bőrön
dollárfolt a lepedőmben

**- a hatodik halott táltos
révületbe csókja álmos**

húr pattan álmomba
dal sarjad mákonyba
aranszínû folton korom
vér lobban a tejen, boron
átöleli a magányt
pokoljáró szép magányt
ez a folt jól hallható
itt – ott boltban kapható
ezt a foltot szeretem
belső titkos ereken
belső titkos dalokon
testlelkembe fogadom
aransárga foltján árnyék
pokoli szép földi játék
ez a folt NEKEM TÜKÖR
zár és sosem zár a kör
távolságba táltos száll
testmelegbe hazavár
csókajkába odakér
hörög, dalol fáj a kéj...

**- a hetedik mi is volt?
távolságba tékozolt...**

fehér vásznon fehér folt
fehér folton lélek volt
IDEGEN hát megtalálta
ki a csókok kapitánya...
bár a szavát meg nem értem
lehet kéjes menedékem
mert a csóknyelv lelkem nyelve
szajhatüzem veszedelme
ha el - ég...sem elég!
szép fehér folt gyere még
s menj el ne is tudjam hova
maradj álmaid ostora...

testrészletek (olaj, vászon)

SZIKRA JÁNOS versei

Hajadban lángosolaj

Semmilyen év, semmilyen évszak –
északról csap le a falura a szél.

Vasbottal koppan a nyolcadik karácsony,
fekete vasbottal koppan karácsony,
feketemunkásnak fekete karácsony.

Nem írok rólad hasonlatot.

A fehér mellû néger asszonyok
és a fekete mellû európai asszonyok
és a pepita mellû pepita asszonyok között is
te vagy a leginkább hozzám való.

Még szunnyad a visszér a térded alatt,
mikor az ágy elé dördül az első hajnali busz
s itt hagyod borongó emlőd emlékét,
halántékdod és combod illatát –
moccan a tészta karodban,
ujjadban zizzen a liszt,
hajadból fölsóhajt a tegnapi fáradt lángosolaj.

Nem írok rólad hasonlatot,
mert senki sincs hozzád hasonlatos.

Estére vállad a földre húzza a semmi.
Mi is szeretnénk enni.

Athéni Timon

Kázmérnak

KerüljeteK el messzire,
nem akarok látni senkit sem közületek,
hazugságtól bûzlik a szátok,
tetveitektől viszketek,
életunt főemlős,
én,
vigyázzatok velem,
nem nézem: agyonütöm az első vendégnek álcázott betolakodót,
agyamból már a szél is vezeti az áramot itt,
hol egy néhai nemzet idióta értelmisége
még kultúrával kábítja cinkos lelkiismeretét,
szarok vagytok valamennyien –
Tóth Aladár esztéta a múlt század elején:
„Nem akarunk nagyszerű Európát teremteni Magyarországon, hanem
nagyszerű Magyarországot akarunk teremteni Európában.” –
hát törjétek le magatokban a száanalom antennáit,
nemlétező emlékezők,
naponta múltat vétkezők,
mielőtt szétszóródnánk újra a hegyek közt vagy a pusztaságban,
de hogyan is tudnánk szétszóródnunk,
ha össze se tudtunk verődni
hiábavalóan hosszú életünk során –
elő a múzeumi marokkővet,
az ötvenhatos budapesti tankalávalót,
ha pár falat életet még nyomorult kis fiaitok szájába szeretnétek lökni
a reménytelen várakozás korszakában,
kívül minden birtokon.

AUDITOR

Szávai Attila írása

Az áram íze

Állítólag frontérzékenyek a hegesztési varrataim. Ezt először az iskolába mondták, az ipariban, és úgy magyarázták, hogy képletesen értsem ezt, hogy olyanok a varratok, amilyen a kedvem, hegesztés közben. Mondjuk, ebben lehet valami, a politikusokon is lehet látni, mit gondolnak, hiába mondanak egészen mást. Egy ideje hobbiszinten figyelem a politikusokat a tévében, hogy hogyan beszélnek a fejükkal. Ilyenkor le is veszem a hangot a tévén. Egyrészt, mert jól tudom, mit fognak mondani, másrészt, meg sokkal többet elárul, hogy mikor és mennyire vakarják meg például a bal fülüket. Nemrég a konyhagőzben elmondtam a feleségemnek, hogy a nagy rutinban már azt is látom, hogy mikor gondol a mikori és mennyirei fülvakarásra a politikus, csak nem csinálja meg, mert tudja, hogy vannak, akiknek pont ez kell. Először nem értette az asszony, aztán meg azt mondta, nem vagyok normális, és fog nekem venni névnapra, vagy húsvétra valami hegesztőgépet itthonra, hogy le tudjam vezetni a feszültséget, meg el tudjam terelni a fantáziát. Mondjuk, tükröből hegeszteni nem sokan tudnak úgy a galaxisban, mint én. Betámasztod a sarokba a létrát, olyan biztosra, mint egy gyárkérmény, aztán miközben mész felfelé, már gondold is el, hogy hogyan fogod tükröből hegeszteni, meg amit kell még ott fent. Egyszer egy fogorvosnál hegesztettem gázcsövet tükröből, mire a doki azt mondta flegmán alattam a falnak támaszkodva, hogy jó fogorvos lett volna belőlem, amilyen jól mennek a tükröben a műveletek. Csak azt nem tudom, mihez kezdenék lángvágóval egy szájbán, vagy hová hajtogatnám be azt a hosszú hegesztési pálcát, nincs az a szájüreg, amibe normálisan beleférne. A doki ezen csak addig röhögött, amíg mondtam neki finoman, hogy arrább kellene menni alólam, mert nem sokak szájában áll jól a lecsöppenő fémolvadék. Az is inkább politikus, mint fogorvos. Barátilag megsúgván, kacsintottam.

Már akkor tudtam, hogy a faluban én vagyok a legkomolyabb hegesztő, mikor az egyik karácsonyra hegesztőtranszformátort kaptam a családtól és sok jókívánságot az elkövetkező hegesztéseket illetően. Persze nem bírtam megállni, hogy egy ültömben ki ne találjak viszonzásul mindenkinek valami meglepetést, amit hegesztéssel fogok elkövetni. Aztán az igen vallásos nagyapámnak meghegesztettem a hegyi beszéd rövidített, vágott változatát a fészker mögött tárolt régi, sötétzöld vaskapu darabjaiból. Volt rajta, illetve benne szöveges idézet a szerintem lényegesebb részekből, és voltak illusztrációk is a gyengébbek kedvéért. Például a zár és a rigli között indult a hegytető, aminek közelében összegyűlt a tömeg. Hogy ne legyen irigy a nagymama, neki pedig meghegesztettem azt a jelenetet a családi legendáriumból, mikor nagyapát kihallgatják az ávosok. Az a rész van rögzítve művészileg, azt kaptam el a vassal, ahogy mondani szokták a városiak, amikor mondja a nagyapó, hogy mocskos gazemberek, és már mászik át az asztalon, hogy csináljon valami nem mindennapit a kihallgató tiszttel. Biztos nem a lottószámait akarta elmondani, pláne nem kompót receptet.

Az elektromos hegesztő mindig is érdekelt. Mármint az elméleti része. Egy időben, még óvodista koromban, határozott meggyőződés volt, hogy az áram, az halmazállapotilag folyékony. Amikor nagyapát a kamrában megrázta az áram darálás közben és odanyúlt a konnektorhoz, én azt hittem az áram ki akar folyni, de nagyapa olyan ügyes, hogy befogja a lyukat, így nem folyik szét a linóleumon és nem kell összeszedni vizes ronggyal. Csak, mikor füstölgött rajta a kardigán, akkor dőlt össze bennem a világ, hogy nem is folyékony, hanem valami sokkal komolyabb halmazállapot van ott a falban. Még akkor este elkezdtem rajta agyalni, hogy milyen lehet és nem tudtam másra gondolni, hogy a vallás is ilyesmi lehet, meg az angyalok. Mint az áram. Sőt, az igének is talán olyan hangja volt, mint mikor áthúz az ipari a téesztrafó és az ereszcatorna között. Belegondoltam, hogy áram és a számban éreztem azt a furcsa, száraz-erős ízt, amit azóta is érzek, ha szájba ver az asszony sodrófával, vagy baltanyéllal. Ám, mivel front-érzékeny vagyok, nem mer már annyira az asszony, mint régen. Akkor meg főleg békén hagy, mikor látja, hogy kint vagyok a műhelyben és éppen hegesztek valami lényegeset. Amikor bekapcsolom a hegesztőtrafót, vagy a gázoxigéneset, tudod, a palackosat, először mindig az jut eszembe, amit nagyapa mondott régen.

Ült az öreg a nyúlól előtt és széles mozdulatokkal mondta, hogy egy komolyabb, gusztusosabb hegesztési varrat olyan, mint egy friss feleség, vagy mint egy vulkanikus hegység. A friss feleséget nem folytatta, nem mondta tovább, a vulkanikusra meg csak annyit, hogy legyen biztos, masszív a tartás.

Ünnep ez

Este volt és mondta a fiú a lánynak telefonba, hogy: Ha lenne bennem ma némi életszufladék, elmennék veled a hídra a folyó fölé, hogy elmondhassam, milyen jó is eljutni egyik partról a másikra, és megállva nézni, ahogy a többi megy alattunk. És megmutatnám, hogy a vízen azért mozognak olyan furcsán a csillagok, mert tudják, hogy van itt egy fiú, aki valami lényegeset akar mondani a lánynak és ettől görcsbe áll bennük az anyagcsere. Mert nem számítottak ilyen hirtelen erre, hogy a leány és a fiú csak így este holdat lesve dőlnek korlátnak és jön ki a sok sóhaj, hogy aztán közelíthessen a korláton a két kicsi kéz, nézni, ahogy egymásba csapódnak a szerelmes sirályok, mert nem tudnak aludni, akkora bennük a szerelem, várni, hogy ráhorpadjon a nagy szerelmes este a városra. Azt is mondta még a fiú, hogy már régen túl van azon, amit régen anyu mondott az esőről, hogy olyankor az angyalok sírnak, mert tudja, hogy az angyalok inkább talán most a pszichiátrián ülnek és várják az infúziót, amibe újra beletöltik azt, amitől a világ szép és nem olyan, mint egy üres malteresvödör.

És azt is megbeszélték a telefonba, hogy táncház a világ és a fiú majd dalt ír a táncoló világról és arról, ahogy elmentek a kis nedves faluba este, a kultúrház színpadán táncolt sok embergyerek beöltözve szépen népibe, arról, ahogy a zenészek fogták a hangszereket. Megírja majd az embergyerek a dalba, hogy miért van, hogy minden nagybögős olyan, mint egy medve. Meg, hogy minden zenész kicsit olyan néha, mint az, aki, teliholdat épít éjszakánként, amin jókat lehet sóhajtozni a hídról, de az építő nem mutatja meg minden este, csak néhány hetente, ha van kedve. Akkor is csak azért, hogy lássák az emberek és az állatok a fák között, hogy nincsenek magukra hagyva ám még teljesen. Megy a munka odafönt rendesen. Csak most kissé másra is kell figyelni, talán egy másik világra, ahol szintén vannak hídra menő fiúk és lányok, akik összetartják szépen a fejüket, vagy csak úgy rálehelnek a teliholdra. Talán ezért béna ez a világ mostanában, mint egy összezavart fiú, aki nem tudja, van-e a lányban életszufladék ma este, hogy megérthesse a folyó tömegét. Akinek megmutathatja, hogy a felhők hasát hogyan horzsolják fel a város fényei és azt, hogy alszanak most a világörtség nagy oroszánjai. És most lehet csak igazán mondani azt mondjuk, hogy hiányoztál, vagy egyszerűen csak lányfüllel hallgatni a fiúmellkast a pulóveren át, ahogy működik benne az a jó kis élet, amit már harminc éve csinálnak benne az építők, akiknek a főnöke esténként holdat épít megszokásból, meg hogy legyen ami világít, ha félnek az állatok a fák között. Ott, abban a másik világban, ha jól csinálta az építő, tett bele kis esti nedves falut, patakosat, otthonos kultúrházat, amiből jól kiszállhat a népi zene, föl az égbe, egészen az elkészült teliholdig. Ott ülnek az angyalok, és biztos arra gondolnak, de jó kis világ ez, majd táncba kezdenek és a fürge kis csizmatalpak apró csillagokat vernek a fekete-tompa égboltra. Valóban ünnep ez. Talán lesz a dalban jó nagy szerelem, alig fér ki majd a szívből, olyan jó gyomorremegtető, vastag szerelem, amilyenekről a nagy drámák szólnak. Sőt, a komolyabb könyvekben, ahol a szerelem viharszerű elsőprő és úgy habzik fel a sorok mögül, mint egy vulkánkitörés, az ilyen könyvekben emberek halnak meg, mert szerelmesek. Ma már kevés ember tesz ilyet. Ezek nem is szerelmesek igazán. Én nem vágyom ilyesmire –mondja mindjárt a fiú -, csak arra próbálok törekedni a világi és egyéb életben, hogy minél nagyobb mélységekben éljem meg a világot működtető erőket, így a szerelmet is. Átélni, mint ahogy a hajnali rovarok élnek át, minden napfelkeltét, mosolyognak, és azt gondolják, jó kis élet ez, még ha néha nem is úgy sikerülnek a dolgok, ahogy tervezték, főleg, mikor éppen egy másik állat készül elfogyasztani őket. Valami rovarévő. Hülye egy helyzet gondolja utolsóként a bogár, majd kihűl a kitinkaszni.

Átélni az erőket, mint a néptáncos a koreográfia azon részét, mikor feszes, mégis légies módon, mindenesetre nagyon egyértelműen kifejezésre kerül: a lány szereti a fiút. A fiú örömeiben zsibbadásra veri a tenyerét a rámás csizmán, pörög a rakott szoknya, mint a forgószelel, a zenészek szemében bölcs dolgok és alázat, szépen ropog a színpad, mikor a fényes csizmák ritmust vernek az öreg deszkákban. Ünnep ez, a művészet diadala a hétköznapiaság, a konfekcionált élet felett. Ilyesmik lesznek talán majd a dalban, mindenesetre biztosan jó nagy érzelmek lesznek benne, legalább akkorák, mint egy jobban megépített telihold.

Barmai a világnak

„Láttam egyszer a tévében azt a fodrászembert, azt a híreset. Akkor döntöttem úgy, én is elmegyek fodrásznak. És elmentem”
Egy fodrász

A fodrászkodás az egy nagyon jó találmánya az emberiségnek, bár néha az jut eszembe róla, hogy ha fájna, biztos kevesebben mennének. És lenne akkora hajzat a fejeken, hogy simán eltűnne egy tankhajó, ha jól van fésülve a haj. Ó... és milyen hülyeség már a szemöldök is. Amikor a fodrásziskolába jártam, megkérdeztem a tanárnőt, hogy mire jó a szemöldök, az meg csak állt némán az ollóval és nézett rám, mint egy elromlott hajszárítóra. Egyszer úgy meghajszárítóznám már a hónaljamat, de sose mertem kipróbálni, félek, hogy bekapja a szőrt és talán behúz egészen úgy, ahogy vagyok és kereshetnének kutyákkal. Amíg tanuló voltam, nem mertek rám bízni komolyabb dolgokat. Az első hetekben csak hajmosásra, hajsöprésre használtak. A söprés az nagyon tetszett, bár először az jutott eszembe, ez olyan mintha levágott kezeket húznék össze a földön, rá a lapátra. De mivel a haj nem fáj, nekem sem esett aztán rosszul. Az első évben nem dobtam ki a haját a kinti kukába, csak mondtam, hogy kiviszem, nem kérdezte senki, hova tettem. Az se érdekelt volna őket, ha zsákba gyűjtöttem volna, mondjuk fűteni. Pedig tényleg zsákba gyűjtöttem, aztán beraktam a garázsba a szerszámok polc mellé.

Az fogott meg, hogy mindenféle emberekből itt van egy kis maradék, valami emlékszerű, itt van egy szakasz az életükből, egy kis alkotóelem, amiből más ember összeáll. Tudom, hogy ez az egész hajszálnyira van egy velősebb pszichológiai minősítéstől, de leszarom, kenjék a hajukra a tudományukat. Mondtam is már nemrég valakinek, hogy minden pszichológus álma, megörülni kissé, megérteni a filmszakadást, ahogy az etológus akkor lenne boldog, ha boldogságában csóválni tudná a farkát, nem kézzel persze, hanem reflexileg. Sokszor csak ötletszerűen kiválasztottam egy zsákot a kilencből, kiöntöttem a szobába és csak néztem a száraz szagú kupacot, hogy hány féle jellem és sors van itt a szőnyegen, vajon miféle történeteket tudnának mesélni ezek a hajak. Nyaralások napszívásairól és jó kis konyhagözökről, mondjuk nokedli szagztatás után, férfiak belihégein át, tojásos és talán pörköltzsaftos samponokon keresztül egészen addig, hogy ráfojt a telihold a nagy őszei sétákon.

Mikor már nem tudott apám beállni autóval a zsákoktól, megkérdezte, mire kellenek azok. Nem akartam neki elmondani az igazságot, így azt mondtam, más ember használt ceruzaelemet gyűjt én meg hajakat. Biztos hülyén nézett volna, ha elmondom, dekorációs és képzőművészeti célokra van, meg néha ötletszerűen jósolok belőle a barátnőimnek, szerelmi dolgok, utazás, ilyesmi szokásos dolgokról. Egyszer lottószámokat is, de egyik sem talált, én meg arra fogtam, ha jól emlékszem, hogy behorpadt valami bolygóspirál, nem tudott szépen menni a szerencsebolygó, lötyögős lett a ballisztika, ami ugye azért jóval kevesebb, mint a fix, biztos állapot. Így leszoktam a lottós jóslásról, nem szerencsés, ha túl sok a konkrétum. Amúgy eléggé szeretem az ilyen csillagos jóslós dolgokat, csak mindig furcsán néznek rám a barátnőim, mikor a világűr csendjéről és békéjéről beszélek.

Sajnos apa nem ért a művészetekhez meg a bolygóspirálokhoz, inkább abban különc, hogy megvesz minden új sampont. Legutóbb zöldteásat hozott, hogy örömet okozzon, de ezzel az erővel hozhatott volna tökfőzeléket is. Már várom a reklámot, mikor egy gebe csaj bele mondja a kamerába, bele a gebeagyú tévénezők lelkébe, hogy amióta tökfőzelékes sampont használok, ragadnak rám a férfiak (meg a falevelek, kondenzcsíkok, lapradiátorok satöbbik). És a többi férfi meg, aki nem ragadt rá, úgy néz a csajra a reklámba majd, hogy a gebe majd elalél a szexualitástól, csorogna a hónalj, ha nem kente volna be fásirtos golyósdezodorról. Mindegy, hagyjuk, mert beleőrülök, hogy mennyi örült van a világon. Apámnál tartottam, ha jól emlékszem meg a művészetellenességénél. Pontosabban, nem ellenes, csak nincs rá nagy hatással. Egy vers elolvasása nem sokkal hagy benne mélyebb benyomásokat, mint egy zacskó tökmag.

Nemrég kicserélték a szalonban a szárító burát. Azt hiszem így kell mondani, hogy bura. A réginek már olyan hangja volt, mint a motoros hurkatöltőnek. Meg elég cikin is nézett ki. Leginkább egy túlméretes bukósisakra hasonlított, amibe hajszárítót épített a tudomány. Ezen csak addig röhögünk, amíg Jolán néni, tudod, a Galkovics Jolán majdnem bennégett a burába, majdnem belesült. Először furcsa szagot éreztünk a szalonban, majd mindenki a Jolán nénire nézett, aki éppen nagyon hunyorgott a fejbőrre olvadó műanyagcsavaróktól. Először nem mert ordítani, mert túl nagy lett volna a pánik a szalonban és nem akart levágott fülekre meg ilyenekre emlékezni, ha később az életben eszébe jut az a szó, hogy bura.

Hiába, nem minden nap épül a fejbőrbe műanyag. Aztán mégis úgy ordított szegény Jolán néni, hogy majd berepedtek a tükrök. A mentőket nem is kellett hívni, jöttek maguktól, mint a Göncöl-szekerek. Először csak nézték, nem tudták honnan kezdjék, de végül burával a fején mentették ki Jolán nénit, aki úgy nézett ki, mint valami különös autóversenyző, csak ő ordított is hozzá, mint egy nyolchengeres motor. Azt bírom még itt a szalonban, hogy a vendégek minden reklámot elhisznek és aztán közösen meg is beszélik a sok hülyeséget. Ezeknek a típusú nőknek dögölt tehenet is el lehetne adni, ha azt mondaná a reklám, hogy jót tesz az arcbőrnek. Barmai a világnak...

Ahogy kifér a csövön

Persze, hogy nem zavar, ha magnóra veszed, csak siessünk, mert mindjárt kezdődik a próba. Nem tudom, miért a legfelső sorba tettek, balról a harmadiknak, de nem is érdekel. Így legalább nem látni be a manduláig a kamerákkal. Amikor felmerült az női énekkar ötlete, én ott sem voltam, aztán mégis bekerültem. Innentől tudtam, hogy fontos része vagyok az emberiségnek, kihagyhatatlan félhang a világ hangskáláján. És most már nem csak a varrodában kell ülnöm és varrni szét magam, meg össze a világot, hanem lehet énekelni, ahogy jól esik, ahogy kifér a csövön (ezt a kisebbik fiam szokta mondani így).

Már gyerekként is gyakran kacshintgattam a világ azon része felé, ahol hangokban fogalmazzák meg az olyan dolgokat, hogy például házikolbász. Mármint, hogy leírják kottába, megzenésítik azt, ami nekik fontos. Nekem csak az a fontos, hogy minden próbán és előadáson ki legyen egyensúlyozva a lélek itt bent, meg, hogy ne hagyjam otthon a szemüvegem, mert akkor emlékezetből kell énekelnem. Elég erős a szemüvegem, ha lenne kedvem, meg lenne jó nagy napfény, szerintem gyűjtogatni lehetne egy jó fókuszálással. Ha meg nincs rajtam a pótszemem, nem látok sokat, az is leginkább olyan, mint mikor egybeöntik a krumplicseléket a halászlével, mintha ezen keresztül lenné ki. Volt egy előadás, amikor emlékezetből énekeltem, de azt mondták, jobb lett volna, ha tátogok csak, mert így olyan volt, mintha az előadás közben bekapcsoltak volna egy motorfűrészt valahol a színpad mögötti erdőben. Nem a memóriám rossz, csak az volt a baj, hogy a szokásos ábrándozás, amit énekekben szoktam, nem sikerült jól. Annál a résznél, mikor szélben szaladó lovakra kellett volna gondolnom a teljes beleélés reményében. Helyettük – egy végzetes tarkóvizsketés miatt – olajoskannák jöttek a fantáziába, és ezeket ugye nehéz visszaadni zenében. Ellenben a lobogó sörényzetű fekete lovakkal, amiknek bármekkora szélben jól áll egy érzelmekben gazdagabb pentaton skála. Akkor majdnem kitétek a kórusból, de visszaénekeltem magam. Direkt felhívták a figyelmem, hogy jobban kellene figyelni a magasabb fekvésű részekre, és a pontos belépésre. A belépéseim néha úgy történtek az izgalomtól, mint mikor a szomszéd Pista bácsi lépett be hatvannyolcban a téeszbe: köpködött közben. Aztán már megszoktam a ritmust, ahogy Pista bácsi is. Mondta nemrég egy költő, hogy szerinte Istennek is csak onnan ment jobban a világcsinálás, mikor megtanulta a ritmust, a dolgok menetét. Kitől? Hát ez az. Vannak még fehér foltok a világúrben, hiába fekete az egész.

Elég sokat próbálunk, hiszen nem lehet kijönni a ritmusból, hetente kétszer gyakoroljuk hangszállainkat, nehogy berozsdálljanak. Hülyén is néznénk ki, ha éneklés közben rozsdá potyogna a szájsarkokból. Bár némelyik modern kórusmű kottáját elnézve, jöhetne a szájból teherpályaudvar is, vakvágánnyal. Úgy érzem, néha ezek a nagy modern művészek elméretezik a világot magukban, a költőnek is mondtam már ezt. Ő meg azt mondta, hogy szerinte az átlagos, hétköznapi lélekállományban van inkább zsugor, nem emócionál jól mostanában az emberiség. Lehet.

Gyakran úgy éneklek, hogy kicsit elkalandozok közben. Olyan jól ismerem a repertoárt, mint a bal lábfejem. A jobb teljesítmény érdekében, például az érzelmesebb részeknél, gyakran gondolok olyanokra, hogy virágos rét, pataksobogas, szalmaillat, satöbbi, vagy a már említett lovakra. Ilyenkor behunyom a szemem, érzem a langyos szellőt, ahogy fújja a hajam az arcomba, olyanokat trilláznak a madarak, hogy teli megy vérrel az arcbőröd, szépen feszül az égbolt, nyomja a szél a felhőket a hegynek, ilyenek. Ha jól sikerül az átélés, mindig megdicsér a karnagy, hogy Pirikém, büszke vagyok rád. Van mikor a kottafüzetbe nem is kottát, hanem tájképeket, családi fotókat rakok, főleg, ha messzire megyünk turnéra. Lényeg, hogy legyen valami vizionális motiváció (hogy kissé tudományos legyek), legyen valami szórakozás a szemnek és a léleknek, ne csak a kottacsíkok és a hangjegyek csapatai. Direkt nem csordát mondtam, pedig tudom, hogy ilyesmit vártál, túlon túl tisztelem a kis fekete jeleket, hogy csak úgy lecsordázzam őket. Pedig a költő szerint néha tényleg úgy néznek ki, mintha az istálló kerítésére teniszütővel ütöttek volna fel egy madárrajt, és azok meg odaragadtak volna a lécekre. Volt idő, mikor próbálkoztunk modern művekkel is a kortárs választékból, de hamar leszoktuk a dolgot, mivel néha olyan műveket műveltek a kottákra a magukat művészeknek nevező pancserok, hogy jobb nem is említeni. Némelyik darab, ha a hangulatát nézzük, valahol a hasmenés és egy kiégett lakókocsi hangulata között van, meghintve halványan azzal a lelki állapottal, mikor megtalálunk egy befizetetlen villanyszámlát. Nem kilowattal megy az ember, mégis megélnékül a perisztaltika benne, ha meglátja a végösszeget.

Utazni is sokat kell a kórossal, ha szezon van. Volt mikor elvesztettük az emberünket, akinél a negyven jegy volt. Ajándék és fizetségképpen az út hátralévő, mintegy két és fél órás részét végigénekeljük a személyzetnek és az utasoknak. Voltak, akiknek tetszett és szépen figyelték, ahogy az elsuhanó fákkal és villanypóznákkal a hátunk mögött dalolunk régi mozgalmi kórusműveket meg a többit. Persze olyanok is akadtak, akik ezt nem tartották túl jó ötletnek. Annál az egyórás résznél, mikor gregorián vallási énekeket adtunk elő a vonat kattogására ültetve a ritmikát, már többen könyörögtek, hogy elég, ők a modern dolgokhoz vannak szokva, nem az ilyen historikus hanghíztériához. Ha már itt tartunk, és gyorsan mondom, mer' mindjárt kezdődik a próba, igen aktív közösségi életet élünk. Járunk nyáron bográcsozni, télen a műjégre. És ezek között ugye van némi születésnap, házassági évforduló, betonozás, málnaszedés és kútásás. Utóbbira persze nem járunk, ezt csak úgy mondtam. Bár, így belegondolva nem is rossz ötlet. Kútásás. Valahol a zene is egy nagy kút, bár napjainkban olyan, mintha belefúlladt volna valami nagy bűdös állat.

Terézvárosi Verses Esték

MEGHÍVÓ

**a FOKUSZ Egyesület
és a Költői Szakosztály**

**szeretettel meghívja Önt
és kedves barátait**

2008. február 13-án 18 órára

**a Magyar Írószövetségbe
(1062 Bp. Bajza u. 18.)**

LUZSICZA ISTVÁN
költő
zenés estjére

Közreműködik

CSÁSZÁR ANGELA
színművész
DINNYÉS JÓZSEF
előadóművész

A rendezvény támogatója:

Felhívás

Kedves Olvasóink!

A **Börzsönyi Helikon** eddig megjelent számainak anyagából tervezek egy reprezentatív, színes, több száz oldalas (min. 200-300), keményfedeles kötet megjelentetését.

A terveim szerint a kötetben helytörténeti anyagok (a kiadványt anyagilag is támogató Önkormányzatok lesznek érintettek ebben), versek, prózai írások, és színes, képes művészeti anyagok szerepelnének majd. E terv megvalósítása érdekében 22, a Börzsönyi Helikonban eddig helytörténeti anyagokkal, vagy ott élő művészeikkel szereplő Önkormányzatnak, és ezeken kívül térségünk országgyűlési képviselőinek, a Nógrád Megyei Közgyűlés elnökének küldtem kérő levelet.

Ha sikerül a tervezett összeget összegyűjtenem, még ez évben megvalósulhatna ez a nem is olyan „vad álmoknak” nevezhető elképzelés. Kevés helyről kaptam visszajelzést eddig, de már az első anyagi támogatás is befutott erre a célra, Hont Község önkormányzatától. Köszönet érte.

Kérem Önöket, akik szimpatizálnak tervemmel, szeretik a Börzsönyi Helikont, tiszteljének meg bennünket (szerzőket) azzal, hogy anyagilag is támogatják tervemet. Az elkészült kötetekből két darabot kapna a lapban publikáló minden szerző, ezzel honorálnám eddigi ingyenesen végzett munkájukat.

Támogatásukat eljuttathatják a **63800018-10017289 számlaszámra. Kérem, a megjegyzés rovatba beírni: *BH kiadvány*.**

A nem a fetebbi célra szánt támogatásukat is ugyanerre a számlaszámra várom, ebben az esetben a megjegyzés rovatba írják be: *BH támogatás*

Minden egyéb információt megkérhetnek a karaffagy@ gmail.com email címen.

Segítségüket előre is köszöni a Börzsönyi Helikon alapító-szerkesztője, Karaffa Gyula.

E havi számunk szerzői:

Borsi István (Budapest, 1957) Diósjenő, szellemi szabadfoglalkozású, író

Cserepes Andrea (Budapest, 1972) Pécs, szellemi szabadfoglalkozású, meseíró

Cegléd József Kázmér (Bácsalmás, 1954) Nagyoroszi, író

Egry Artúr (Budapest, 1953) Budapest, mérnök, tanár, költő

Handó Péter (Salgótarján, 1961) Sóshartyán, író, költő

H. Turi Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007) református lelkész, költő

Karaffa Gyula (Nyíregyháza, 1964) Nagyoroszi, meseíró, költő

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas köztisztviselő, költő

Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró, költő

Móritz Mátyás (Budapest, 1981) Budapest, író, költő

Nyírfalvi Károly (Békéscsaba, 1960) Budapest, könyvtáros, költő

Szajbely Zsolt (Balassagyarmat, 1987) Rétság, tanuló, költő

Szávai Attila (Vác, 1978) Rétság, író, újságíró

Százdi Sztakó Zsolt (Ipolyság, 1967) Százd, író

Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök, költő

Nógrádi János (Tolmács, 1950- elhunyt 1980) költő

Szikra János (Bácsalmás, 1954) Pátka, költő

Szőke Mária Magdolna (Nagyvárad, 1970) Nagyvárad, újságíró, író, költő

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő, helytörténész, művelődési ház igazgató

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

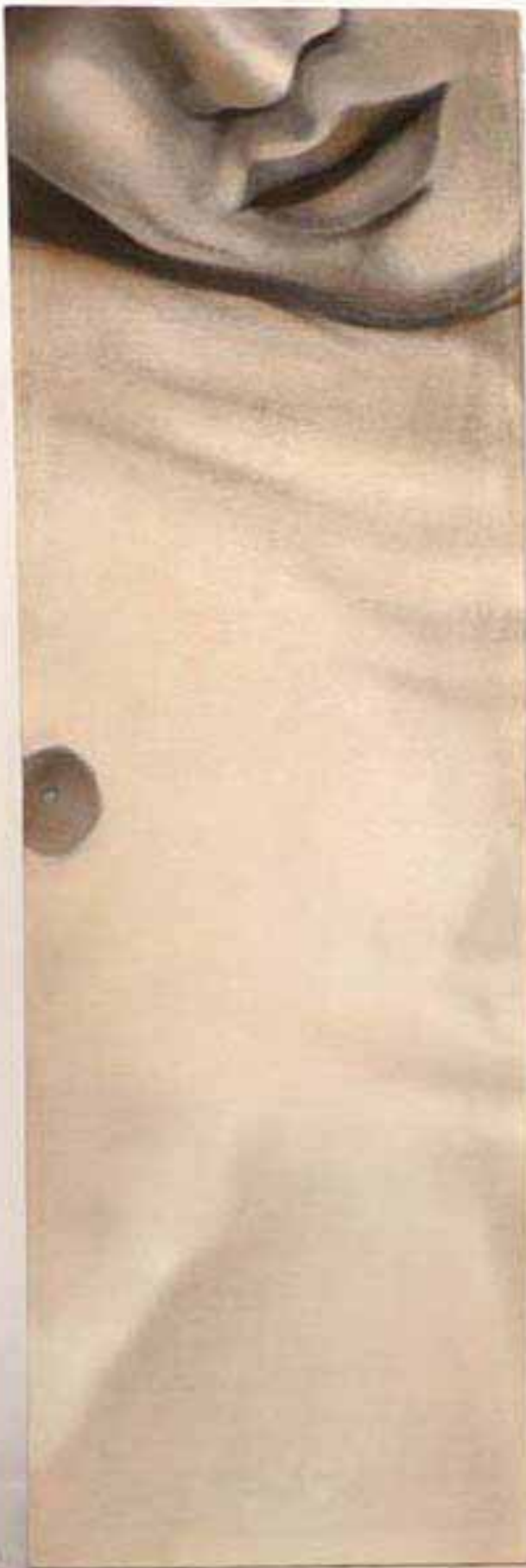
Telefon:
0630-383-5385

Email cím:

karaffagy@freemail.hu

hgev@freemail.hu

Terjesztés kizárólag PDF formátumban.

vir- dolorum (részlet, olaj, vászon)